

Raision Kaupunki

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIOHJELMA

Palveluiden nykytilan
kuvaus

Sisällys

JOHDANTO	2
LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN NYKYTILA JA TULEVAN KEHITYKSEN ENNAKOINTI	1
Väestörakenne	1
Nuorten työllisyystilanne Raisiossa	2
Koulutusmahdollisuudet	2
Raision kaupungin strategian painopisteet ja linjaukset	3
LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT JA ONGELMIA EHKÄISEVÄT PALVELUT KUNNASSA.....	5
Terveyden edistämistyö neuvoloissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa.....	5
Kehitysneuvola	6
Perhekeskusverkoston kehittämistyö Raisiossa.....	6
VARHAISKASVATUSPALVELUT JA ESIOPETUS	7
OPETUSPALVELUT	8
KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT	10
Kirjasto.....	10
Kulttuuripalvelut	11
VAPAA-AIKAPALVELUT	11
Nuorisopalvelut	11
Liikuntapalvelut	12
PERHEIDEN SOSIAALI- JA ERITYISPALVELUT	15
Palveluohjaus	15
Neuvolan perhetyö.....	15
Perheneuvola	15
Raision lasten ja nuorisopsykiatrian poliklinikka	17
Päihdepalvelut	17
Mielenterveyspalvelut	18
Lastensuojelu	19
Aikuissosiaalityö	21
Hanketyö lasten ja nuorten parissa.....	22
RAISION SEURAKUNTA	23
LASTENSUOJELUJÄRJESTÖT	25

JOHDANTO

Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma on lakisääteinen väline ohjata, johtaa ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvointityötä kunnassa. Vuoden 2008 lastensuojelulain mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma tai ohjelma.

Ohjelman tulee olla osa kunnan vakiintunutta toiminnan suunnittelun, toteuttamisen sekä arvioinnin vuosirytmää. Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma hyväksytään kunkin kunnan valtuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Sen sisältö, kehittämistoimet ja voimavaraehdotukset on otettava huomioon laadittaessa kuntalain mukaista kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa eri vuosille. Ohjelma tulee kattaa laajasti eri toimialojen toiminnan ja palvelut, jotka liittyvät lasten ja nuorten kasvuoloihin ja heidän hyvinvointiinsa.

Kaupunginvaltuusto hyväksyi 20.6.2011 Raision kaupungin ensimmäisen Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman. Ohjelma edistää perusopetuslain (642/2010), nuorisolain (27.1.2006/72), lastensuojelulain (13.4.2007/417), neuvola-, opiskelu- ja kouluterveydenhuoltoa koskevan asetuksen (28.5.2009/380) edellyttämien perhelähtöisten toimenpiteiden toteutumista ja ohjaa kuntia kohdentamaan resursseja joustavaan ja suunnitelmalliseen kasvuympäristöissä tapahtuvaan yhteistyöhön.

Näitä em. tarkoituksia varten on nyt päivitetty vuonna 2011 valmistunut Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman *Palveluiden nykytilan kuvaus*. Päivitetyn kuvauksen tavoitteena on antaa päättäjille, palvelujen käytännön toteuttajille ja kuntalaisille aiempaa parempi kokonaiskäsitys lasten ja nuorten käytössä olevista palveluista Raisiossa. Hallintokuntien yhteiset johtopäätökset ja näkemys siitä, mihin suuntaan lasten ja nuorten palveluja yhteistyössä kehitetään, sekä johtopäätösten taustalla olevat indikaattorit, on sen sijaan kirjattu kaupunginvaltuuston 9.12.2013 hyväksymään *Hyvinvointikertomukseen*.

Raision kaupungin Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma koostuu siis käsillä olevasta

- a) *Palveluiden nykytilan kuvauksesta* ja sähköisessä muodossa olevasta
- b) *Hyvinvointikertomuksen lapsia ja nuoria koskevista osista*.

Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman yhteistyörakenteeksi on muotoutunut matkan varrella ns. HYVE- eli Hyvinvoinnin edistämisen työryhmä, joka tällä hetkellä koostuu seuraavista eri hallintokuntien edustajista:

Mikko Hulkkonen, perhepalvelujen johtaja/pj.
 Minna Lehtinen, perhekuraattori Yhdessä oikeaan aikaan III-hanke/ siht.
 Juha Sandberg, sosiaali- ja terveysjohtaja
 Tuija Elomäki, koulupsykologi
 Jaana Juvala, rehtori, Kaanaan alakoulu
 Kaija-Leena Rasimus, osastohoitaja
 Reija Pitkänen, ylihoitaja
 Marja-Leena Borgman, vastaava sosiaalityöntekijä
 Ann-Mari Lehti, koordinaattori, Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöt ry
 Eeva Lahti, nuorisotyönohjaaja, Raision seurakunta
 Tiina Salo, kirjasto- ja kulttuuritoimenjohtaja
 Tarja Äikäs, päiväkodin johtaja, Petäsmäki, Pasala, Kerttulan esiopetus
 Päivi Rantanen, päivähoidon johtaja
 Tarja Keskisarja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja
 Olli Ranta, Kerttulan alakoulun rehtori
 Arja Iho, sosiaalityön johtaja
 Reijo Hakorinta, liikunta- ja nuorisotoimen johtaja
 Kirsti Heinonen, Vaisaaren yläkoulun rehtori
 Mirva Maine, hankevastaava/perhevalmentaja Hyvinvoiva lapsi ja nuori/Ohukainen-hanke

Työryhmän johtoryhmänä toimii kaupunginjohtajan johtoryhmä. Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelma hyväksytään kaupunginvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa.

Nyt saavutetut tulokset Raisiossa ovat valtakunnallistenkin mittareiden valossa poikkeuksellisen hyviä. Vuodesta 2011 toteutetun Lasten ja nuorten hyvinvointiohjelman ja siinä määritellyn hyvinvoinnin edistämisen yhteistyörakenteen kautta johdettu työskentely on ehkäisevien palvelumuotojen käyttöönoton ohella ollut yksi keskeinen osa keinoja, joilla on saavutettu sellaisia positiivisia tuloksia perheiden palvelujen osalta, joihin koko maassa on pystynyt Raision ohella vain muutamia kuntia: mm. kodin ulkopuolelle sijoitettujen lasten määrä on Raisiossa kolmannes pienempi kuin kolme vuotta sitten ja rahaa ns. korjaavista palveluista on säästynyt satoja tuhansia euroja.

Keskeiset johtopäätökset koskien laaja-alaisen hyvinvointityön kehittämistä viime valtuustokaudelta tiivistyivät Hyvinvointikertomuksessa eri hallintokuntien yhteisen pohdinnan pohjalta seuraavaan johtopäätökseen: *Kasvuympäristöihin jalkautuvan ehkäisevän työotteen levittäminen ja ylisektorisesti organisoitu hyvinvoinnin edistäminen ovat vaikuttavaa ja kustannustehokasta hyvinvointityötä.* Tämä on käytännössä sama kuin koko kaupungin strategian sosiaali- ja terveyssektoria eniten velvoittava tavoite: *Ennakoi-villa palveluilla ja ylisektorisella yhteistyöllä Raisio hakee asiakaslähtöisyyttä ja parempaa kustannusten hallintaa palvelutarpeen muutoksiin.*

Hyvät tulokset kannustavat jatkamaan ja pyrkimään vielä paremmalle tasolle lasten ja nuorten hyvinvoinnissa – mitä voisikaan olla saavutettavissa maksimaalisella yhteistyöllä ja yhteisellä tekemisen innolla! Uskon, että raisiolainen kehittämismyönteinen tapa suhtautua asioihin ja tarttua toimeen tuottaa tulevaisuudessa Raision mallin, jossa korostuvat sekä kaupunkilaisjärkinen kustannustehokas tapa ajatella että eettisesti vahva pohjavire: kun kasvatetaan hyvin ja yhdessä tulevaa sukupolvea, saadaan aikaan meitä parempia aikuisia ja samalla säästetään myös rahaa.

Mikko Hulkkonen
Hyvinvoinnin edistämisen työryhmän puheenjohtaja

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN NYKYTILA JA TULEVAN KEHITYKSEN ENNAKOINTI

Väestörakenne

Raisiossa asui vuoden 2013 lopulla 24 565 asukasta, joista alle kouluikäisiä (0 - 6 v.) oli yhteensä 1843.

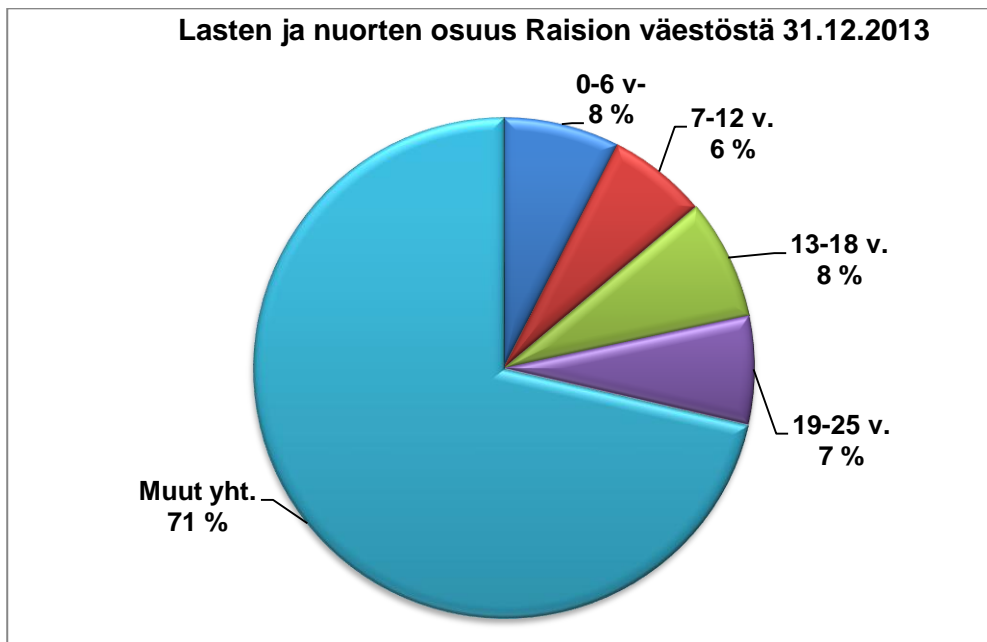
Ala-asteikäisiä (7 - 12 v.) oli 1569 ja yläaste- ja lukioikäisiä (13 – 18 v.) oli 1910. Täysi-ikäisiä nuoria aikuisia (19 - 25 v.) oli samaan aikaan 1701.

Vertailtaessa ikäryhmien kokoja vuonna 2009 ja vuonna 2013 havaitaan, että 0 – 6-vuotiaiden määrä on kasvanut 122 lapsella ja 7 – 12-vuotiaiden määrä pienentynyt 157 lapsella. Ylä-

aste- ja lukioikäisten määrä on kasvanut 234 nuorella. Täysi-ikäisten nuorten määrä on kasvanut 25 henkilöllä.

Vuoden 2013 aikana Raisiossa syntyi yhteensä 245 vauvaa, mikä vastaa 2000-luvulla vuosikeskiarvoa.

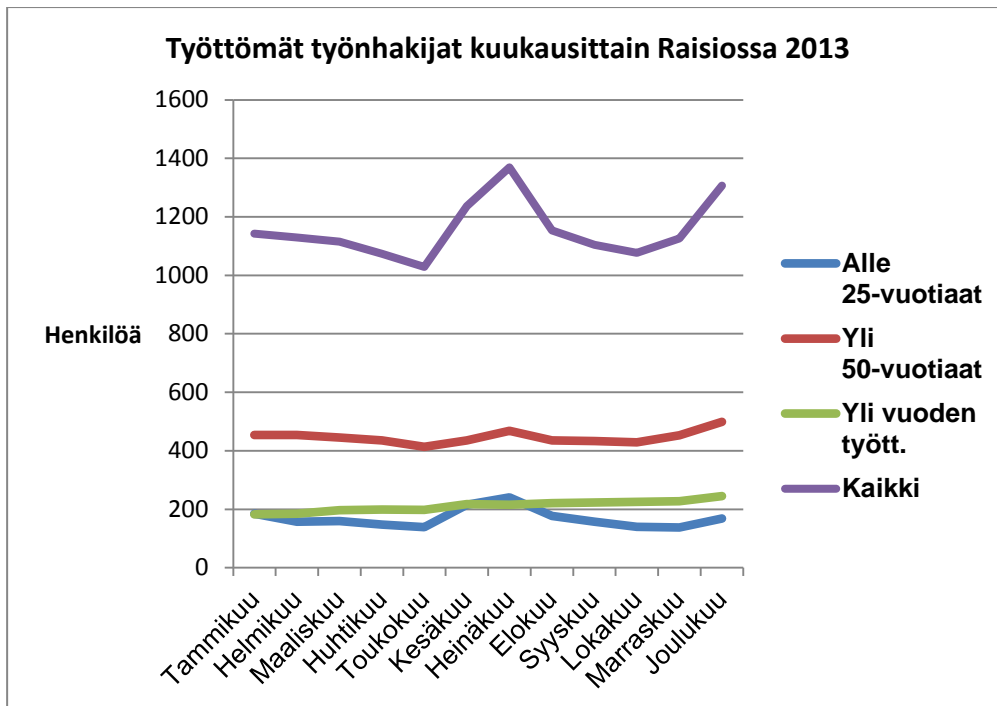
Muita kuin kotimaisia kieliä äidinkielenään puhuvia oli Raisiossa vuoden 2013 lopulla yhteensä 1411 henkilöä (5,7 % väestöstä).

Nuorten työllisyystilanne Raisiossa

Raision työttömyysaste oli 9,5 % vuonna 2013, kun se oli vuotta aiemmin 8,5 %. Alle 25-vuotiaiden työttömien määrä oli vuonna 2013 keskimäärin kuukaudessa 169, vuotta aiemmin

heitä oli 152 nuorta. Raisiossa alle 25-vuotiaiden määrä on kasvanut varsin hillitysti verrattuna Turun seutukunnan kehityskuvaan.

Koulutusmahdollisuudet

Perusopetus

Raision kaupunki tarjoaa monipuoliset koulutusmahdollisuudet lapsille, nuorille ja aikuiselle väestölle. Raisiossa palvelujen saavutettavuus on hyvä. Oppilaiden matkat kouluun ovat asutus, koulujen sijainti ja liikenneyhteydet huomioon ottaen turvallisia ja lyhyitä. Perusopetusta annetaan kuudessa alakoulussa (1-6 luokat) ja yhdessä yläkoulussa (7-9 luokat). Erityisen tuen oppilaille on luokkamuotoista pienryhmäopetusta Friisilän, Kuloisten ja Vaisaaren kouluissa. Vaisaaren yläkoulussa annetaan lisäopetusta oppivelvollisuuden suorittaneille, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa toiselta asteelta tai jotka haluavat korottaa päättötodistuksensa arvosanoja ja parantaa näin mahdollisuuksiaan saada toisen asteen koulutuspaikka. Vaisaaren koulussa on myös joustavan perusopetuksen ryhmä niille oppilaille, jotka ovat vaarassa jäädä ilman perusopetuksen päättötodistusta. Koulujen toimintaa tukevat koulupsykologi- ja kuraattoripal-

velut. Lisäksi tehdään moniammatillista palvelukeskusrajat ylittävää yhteistyötä oppilaiden ongelmien ratkaisemisessa. Kouluterveydenhuollolla on keskeinen merkitys oppilaiden hyvinvoinnille.

Raisiossa on paljon maahanmuuttajataustaisia lapsia/nuoria. Tämä edellyttää perusopetuksessa suomi toisena kielenä opetusta, kotikielen opetusta ja normaalia monipuolisempaa eri uskontojen opetusta. Peruskouluissa on keväällä 2014 yhteensä 174 oppilasta, joiden äidinkieli on merkitty jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame. Eri kieliä on yhteensä 21. Suurin osa ko. oppilaista asuu Friisilän, Kerttulan ja Ihalan koulujen oppilasalueilla. Oppilaat sijoittuvat eri vuosiluokille. Raision opetustoimi on järjestänyt vieraskielisille oppilaille syksystä 2013 alkaen valmistavaa opetusta. Valmistava opetus on tarkoitettu oppilaille, jotka eivät riittävän hyvin osaa suomen kieltä.

Lukio ja ammatillinen koulutus

Raision lukio jatkaa perusopetuksen opetus- ja kasvatustehtävää. Lukio sijaitsee keskeisellä paikalla ns. Koulukeskuksen läheisyydessä ja alle 18 -vuotias nuori voi suorittaa siellä ylioppilastutkinnon. RASEKOn kirjoilla oleva opiskelija voi suorittaa lukiossa ns. kaksoistutkinnon, mikäli hän opiskelee myös samanaikaisesti jossain RASEKO:n ammatillisessa oppilaitoksessa. Raisio kuuluu viiden muun Varsinais-Suomen kunnan kanssa Raision seudun koulutuskuntayhtymään. Koulutuskuntayhtymä RASEKO käsittää kuusi eri oppilaitosta: Mynämäen käsityö- ja taideteollisuusopiston, Naantalinnon ammattiopiston, Raision ammattiopiston, Raision kauppaopiston, Raision oppisopimustoimiston sekä Timalin, joka on aikuiskoulutuskeskus. Syksyllä 2010 RASEKO sai opetusministeriöltä luvan ammattistarttin aloittamiseen. Koulutuksen toteuttaa Timali ja se on tarkoitettu nuorille, jotka tarvitsevat lisäaikaa, ovat jääneet ilman koulutusta paikkaa, tarvitsevat lisäohjausta ja mahdollisuuden korottaa peruskoulun numeroita tullakseen hyväksytyksi ammatilliseen koulutukseen.

Muut koulutustahot

Raision työväenopisto tarjoaa eri-ikäisille kuntalaisille runsaasti erilaisia opinto- ja harrastusmahdollisuuksia läpi vuoden. Työväenopistoon kuuluvassa Raision lasten ja nuorten kuvataidekoulussa 7–16-vuotiaat lapset ja nuoret voivat opiskella kuvataidetta taiteen perusopetuksen yleisen oppimäärän mukaisesti. Taiteen perusopetus on tavoitteellista ja tasolta toiselle etenevää lapsille ja nuorille järjestettävää opetusta. Raision lukion tiloissa järjestettävät Raision lasten ja nuorten teatterin kurssit puolestaan antavat 8–16-vuotiaille kurssilaisille tilaisuuden teatteri-ilmaisun monipuoliseen opiskeluun ja harjoitteluun.

Raisiolaiset yhdistykset ja järjestöt kouluttavat myös säännöllisesti kuntalaisia eri teemojen ja hankkeiden kautta, joten tarjonta on kunnassa monipuolista liittyen usein harrastustoimintoihin tai järjestötoimintaan.

Raision kaupungin strategian painopisteet ja linjaukset

Raision kaupungin strategian sisältyy viisi painopistettä (menestystekijää), joissa kaupungin on ehdottomasti onnistuttava valtuustokaudella 2013–2016:

1. Tasapainoinen talous

Investoinnit kustannetaan keskipitkällä aikavälillä omavaraisesti eikä nettovelan määrä kasva. Vuositulos on positiivinen ja eikä yksikään kriisikuntamittareista täyty.

2. Hyvinvointia ja kustannustehokkuutta ennakoivista palveluista

Ennakoivilla palveluilla ja ylisektorisella yhteistyöllä Raisio hakee asiakaslähtöisyyttä ja parempaa kustannusten hallintaa palvelutarpeen muutoksiin. Raisio on hyvä ja turvallinen paikka käydä koulua ja opiskella.

3. Houkuttelevat asuinalueet ja vetovoimainen keskusta

Raisio pidetään asukkaille vetovoimaisena vaikuttamalla erityisesti tonttitarjontaan, asumisen edellytyksiin ja lähiympäristön viihtyvyyteen.

4. Elinkeinoelämän tarpeet huomioiva kaupunki

Raisiossa on kilpailukykyinen yritystonttivaranto ja markkinointiin panostetaan vuosittain. Uusia toimijoita haetaan myös seudun ulkopuolelta. Raisio hyödyntää logistista asemaansa elinkeinopoliittisessa maankäytössä. Liikenneyhteyksien toimivuudesta huolehditaan riittävien investointien, aktiivisen yhteistyön sekä edunvalvonnan kautta. Palveluhenkisyys, nopeus ja tasapuolisuus määrittävät kaupungin toimintatapaa yritys yhteistyössä.

5. Itsenäinen toimija ja aktiivinen vaikuttaja seutuyhteistyössä

Raisio on itsenäinen peruskunta, joka tekee yhteistyötä seudun kuntien kanssa ja osallistuu aktiivisesti kaupunkiseutua hyödyttäviin hankkeisiin. Raisio kantaa seudullista vastuuta ja edellyttää sitä myös muilta alueen kunnilta.

Raision kaupungin strategiaan sisältyvät linjaukset hyvinvoinnin edistämiseksi:

Hyvinvointia ja kustannustehokkuutta ennakoivista palveluista		
Tavoitteet	Toimenpiteet	Mittarit ja tavoitetasot
<p>Ennakoivilla palveluilla ja ylisektorisella yhteistyöllä Raisio hakee asiakaslähtöisyyttä ja parempaa kustannusten hallintaa palvelutarpeen muutoksiin.</p> <p>Raisio on hyvä ja turvallinen paikka käydä koulua ja opiskella</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ennakoivalla ikäihmisten hoidolla vähennetään ympärivuorokautisen hoidon tarvetta 2. Oikea-aikaisilla perusterveydenhuollon palveluilla vähennetään erikoissairaanhoidon käyttöä 3. Ennakoivalla lastensuojelulla vähennetään häiriötilanteista koituvia haittoja ja tarvetta huostaanottoihin 4. Raision kaupunki kannustaa terveeseen elämäntapaan 5. Raisio on liikunta-kaupunki 6. Määritellään Raision varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen kehittämiskohteet ja painopisteet 7. Peruskoulun jälkeen jokaisella on opinto- tai työpaikka tai muu jatko-suunnitelma 	<ul style="list-style-type: none"> • Tehostetussa palveluasumisessa ja pitkäaikaislaitoshoidossa olevien yli 75-v. peittävyys -> osuus pienenee • Erikoissairaanhoidon polikliiniset käynnit ja hoitovuorokaudet --> vähenevä trendi • Erikoissairaanhoidon nettokustannusten kasvu ja perusterveydenhuollon nettokustannusten kasvu --> hidastuva kasvu • Kodin ulkopuolelle sijoitettujen hoitopäivät --> vähenevä trendi • Päihdekäytön seurauksena tehdyt lastensuojeluilmoitukset --> ilmoitusten määrä vähenee • Ikävakiointu sairastavuusindeksin kehitys --> seurataan tilinpäätöksen yhteydessä • Liikuntapaikkojen käyttö --> seurataan tilinpäätöksen yhteydessä • Laaditaan koulutuksen järjestäjän kehittämissuunnitelma --> valmis v. 2014 • Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten määrä --> nuoria < 5 • Nuorisotyöttömyys ja pitkäaikaistyöttömyys --> työttömyysaste on pienempi kuin Turun seudulla keskimäärin ja nuorisotyöttömien ja pitkäaikaistyöttömien määrä ei kasva

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIA EDISTÄVÄT JA ONGELMIA EHKÄISEVÄT PALVELUT KUNNASSA

Terveiden edistämistyö neuvoloissa sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa

Asetus neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskelijaterveydenhuollosta tuli voimaan vuonna 2009. Raisiossa on toukokuussa 2013 hyväksytty neuvolatoimintaa, koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa ohjaava toimintaohjelma. Äitiyshuoltoa ohjaavat uudet suositukset ja uusi Äitiysneuvolaopas on julkaistu syksyllä 2013. Nämä asiakirjat ohjaavat ja antavat luotettavaa, tieteelliseen näyttöön perustuvaa tietoa lasten ja lapsiperheiden terveyden edistämistyön tueksi, käytäntöjen yhtenäistämiseksi, laadun parantamiseksi ja eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Terveysneuvonta pitää sisällään neuvolaikäisten, koululaisten, opiskelijoiden ja lasta odottavien äitien ennaltaehkäisevän, lakisääteisen terveydenhuollon. Terveydenedistämistyötä ohjaava asetus on tuonut mukanaan laajat terveystarkastukset, joissa tarkastellaan ja tuetaan yksilön terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi koko perheen hyvinvointia. Raision terveysneuvonnassa työskentelee 16½ terveydenhoitajaa ja Ruskolla 4 terveydenhoitajaa. Raision kaupungin alueella toimii neljä neuvolaa; Keskusta, Paikkari ja Kuloinen, joissa kaikissa on äitiys-, lastenneuvola ja perhesuunnittelu palveluita sekä Petäsmäen neuvola, jossa on pelkästään lastenneuvola. Ruskon toimipisteissä Ruskolla ja Vahdolla on saatavilla äitiys-, lasten- ja perhesuunnitteluneuvolan palveluita.

Kaikilla Raision ja Ruskon alueen perusopetuksen kouluilla on oma terveydenhoitaja. Raision lukiossa ja Vaisaaren yläkoulussa toimii yhteensä kaksi terveydenhoitajaa. Opiskelijaterveydenhuollossa Raision ammattioppilaitoksessa ja Kauppaopiston sekä Aikuiskoulutuskeskus Timalin terveyden edistämistyössä on yhteensä kaksi terveydenhoitajaa.

Äitiysneuvolan tarkastuksilla pyritään turvaamaan raskaana olevan naisen ja sikiön terveys ja hyvinvointi sekä edistämään koko perheen terveyttä ja hyvinvointia. Synnytyksen jälkeen perheeseen tehdään kotikäynti. Suositusten mukaan, odotusaikana tehtävää kotikäyntiä emme ole vielä Raisiossa pystyneet toteuttamaan. Terveystarkastajien pitämään perhevalmennukseen

osallistuvat lähes kaikki ensimmäistä lastaan odottavat perheet.

Lastenneuvoloissa seurataan lapsen terveyttä, kasvua ja kehitystä määrääikaistarkastuksin ja tarvittaessa ohjataan jatkotutkimuksiin ja hoitoon sekä tuetaan perhettä vaativassa kasvatustehtävässä. Ensimmäisen ikävuoden aikana tarkastuksia on kymmenen ja jatkossa kuusi tarkastusta. Tarvittaessa järjestetään lisäkäyntejä.

Perusopetuksen jokaiselle oppilaalle tehdään vuosittain terveystarkastus, jossa seurataan ja pyritään edistämään oppilaan kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia. Yhteistyötä muiden oppilashuolto- ja opetushenkilöstön kanssa tehdään jatkuvasti yksittäisten oppilaiden ja myös kouluympäristön ja -yhteisön turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistämiseksi. Opiskeluterveydenhuollossa terveydenhoitajan tarkastus tehdään pääsääntöisesti ensimmäisenä opiskeluvuonna ja lääkärin tarkastus toisena opiskeluvuonna. Terveystarkastajien myötä opiskeluterveydenhuoltoon sisältyvät myös sairaanhoitopalvelut.

Määräaikaistarkastusten ohella laajat terveystarkastukset on Raisiossa otettu käyttöön kaikilla terveysneuvonnan sektoreilla. Äitiysneuvolassa on yksi ja lastenneuvolassa on kolme laajaa tarkastusta lapsen ollessa 4 kk, 1½ v ja 4 vuoden ikäinen. Koulu- ja opiskeluterveydenhuollon laajat tarkastukset tehdään vuosiluokilla 1, 5 ja 8. Opiskeluterveydenhuollossa laaja tarkastus tehdään 2 opiskeluvuonna. Kaikkiin laajoihin terveydenhoitajan ja lääkärin yhteistyössä tekemiin tarkastuksiin kutsutaan mukaan molemmat vanhemmat. Perheenjäsenten terveydentilan lisäksi laajoissa tarkastuksissa tarkastellaan laajasti koko perheen terveyttä ja hyvinvointia. Laajat tarkastukset edellyttävät yhteistyön tekemistä lasten kehitysympäristöjen kuten päivähoiton ja koulujen henkilöstön kanssa.

Kaikissa terveystarkastuksissa pyritään selvittämään mahdollisimman varhain lapsen, nuoren tai perheen erityisen tuen tarve ja järjestämään tukea ja apua mahdollisimman varhain ja tukemaan perhettä kasvatustehtävässä. Terveystarkastuksista pois jäävät lapset, heidän tilanteensa ja mahdollinen erityisen tuen tarve selvitetään yhteistyönä.

Terveystarkastajat tavoittavat kaikki lapset ja nuoret vähintäänkin vuosittain. Asiakkuudet ovat pitkäkestoisia. Työn vahvuuksia ovat asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden sekä riskitekijöiden huomioiminen, niihin vaikuttaminen ja oikea-

aikaisen avun mahdollistaminen. Tähän tarvitsemme moniammatillista yhteistyötä. Yhteistyöverkosto on laaja. Tärkeimmät yhteistyötahot ovat tällä hetkellä kehitysneuvola, perhetyö ja perhekeskus, oppilashuolto ja koulujen henkilökunta, lastensuojelun työntekijät, erikoissairaanhoido, päivähoido ja seurakunta. Maahanmuuttaja-asiakkaiden määrä on koko ajan kasvanut ja yhteistyötä tehdään paljon mm. sosiaalityöntekijöiden ja tulkkipalvelujen kanssa.

Asiakastyössä terveydenhoitajat ovat havainneet perheiden huonovointisuutta mm. mielen-terveys- ja päihdeongelmat ovat lisääntyneet. Perheiden pulmat ovat yhä kokonaisvaltaisempia ja pitkäkestoisia. Nähtävissä on selvä terveyserojen lisääntymisen uhka. Terveydenedistämistyön lisääntyneet lakisääteiset velvoitteet ja toisaalta palvelun säilyminen kaikille suunnattuna, matalan kynnyksen palveluna, johon sisältyy entistä kokonaisvaltaisempaa perheiden hyvinvoinnin kartoitusta ja reagoitua mahdollisimman varhaisessa vaiheessa vaatii oikeata, riittävää resursointia.

Kehitysneuvola

Kehitysneuvola on moniammatillinen työryhmä, joka kokoontuu noin neljä kertaa kuukaudessa. Kehitysneuvolaan lähetetään, kun on tarve miettiä lapsen tutkimusta ja kuntoutusta lastenneuvolaa tarkemmin ja moniammatillisessa työryhmässä

Kehitysneuvola on suunnattu niille neuvola- ja alakouluikäisille lapsille, joilla on todettu tai epäillä olevan kehityksessä erityisongelmia. Näitä ovat mm. kehitysviivästymät, kielelliset erityisvaikeudet, autismi, tarkkaavaisuuden häiriöt sekä muut lapsen neurologisen kehityksen erityisvaikeudet.

Työryhmän suunnitelman mukaiset erityistyöntekijät arvioivat asiakkaan ja tekevät kirjallisen yhteenvedon. Tarvittaessa asiakas lähetetään lisätutkimuksiin. Saatujen lausuntojen ja tutkimusten perusteella asiakkaalle laaditaan hoito- ja kuntoutussuunnitelman. Suositellun kuntoutuksen toteutumista ja tuloksia seurataan. Yhteistyötä tehdään perheiden lisäksi päivähoidon, opettajien ja muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Lähtämiseen tarvitaan vanhempien allekirjoittama lähete. Vanhemmat ottavat yhteyttä ensisijaisesti omaan lastenneuvolaan, kouluterveydenhuoltoon tai koulupsykologiin. Raisiossa

neuvolan terveydenhoitaja, erityistyöntekijät ja lääkärit, Ruskolla terveydenhoitajat lähettävät asiakkaan tarvittaessa kehitysneuvolaan.

Työryhmässä ovat: terveystieteiden lääkäri, neuvolapsykologi, koulupsykologi, toimintaterapeutti, puheterapeutti, fysioterapeutti, varhaiskasvatuksen erityisopettaja, tarvittaessa johtava sosiaalityöntekijä ja kehitysvammaisten ohjaaja.

Perhekeskusverkoston kehittämistyö Raisiossa

Osana Raision ennaltaehkäisevien palvelujen uudistusta päädyttiin tarjoamaan perheille perhekahvilatoimintaa, jonka toteuttaa Mannerheimin lastensuojeluliiton Raision paikallisyhdistys. Myös Raision seurakunnassa on laadukasta ja monipuolista toimintaa vauvaperheille ja kotona olevien lasten vanhemmille ja lapsille. Kaupunki tukee näitä toimintoja antamalla esimerkiksi koulutusta ja konsultaatiota sekä seurakunnan että MLL:n vapaaehtoisille (mm. Lapset puheeksi -koulutus).

MLL:n kanssa sovittiin myös vapaaehtoistoiminnan kehittämiprojektista, jota kaupunki tukee. MLL sitoutuu tarjoamaan yhdistyksen parissa toimiville vapaaehtoisille tukea ja koulutusta, joka vahvistaa ennaltaehkäisevän tuen voimavaroja kaupungissa sovittujen periaatteiden mukaisesti.

Perhekeskusverkoston kehittäminen on osa Kaste II-hankkeen tavoitteita. Raisiossa on koottu yhteen lasten parissa toimivia toiminnan suunnittelun ja kehittämisen edistämiseksi. Käytännön tuotoksena on syntynyt tähän mennessä perheiden palvelujen portaali, jossa perheiden parissa toimivat voivat esitellä ja mainostaa ajankohtaisia palveluja perheille. Mukana ovat kaupungin palvelujen lisäksi aktiivisesti MLL, Ehjä ry, Pelastakaa Lapset sekä Raision seurakunta. Kehittämistyötä jatketaan aktiivisesti edelleen.

VARHAISKASVATUSPALVELUT JA ESIOPE- TUS

Varhaiskasvatus on päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa tapahtuvaa hoitoa, kasvatusta ja opetusta alle kouluikäisille lapsille. Varhaiskasvatusta ohjaa Laki- ja asetus lasten päivähoidosta, Laki sosiaalihuollon henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista ja Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista. Raision kaupungin varhaiskasvatus perustuu kaupungin omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan ”Matka jatkuu”. Jokaiselle lapselle tehdään oma henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma hoidon, kasvatuksen ja opetuksen tueksi.

Raision varhaiskasvatuspalveluissa oli tilinpäätöksen 2013 mukaan lapsia hoidossa seuraavasti:

- päiväkotihoidossa 698 lasta, joista vuorohoidossa 41
  - esiopetuksessa ja sen lisäksi päivähoidossa 216 lasta
  - vain perusopetuslain mukaisessa esiopetuksessa 34 lasta
  - perhepäivähoidossa 159 lasta
  - ryhmäperhepäivähoidossa 61 lasta
- Yhteensä 1168 lasta

Toimikaudella 2013 – 2014 varhaiskasvatuspalveluissa oli monikulttuurisia lapsia 123 eli 10% kaikista lapsista. Päiväkodeissa heistä oli 108, ryhmäperhepäivähoidossa 13 ja perhepäivähoidossa 2. Monikulttuuristen lasten osuus Varppeen lastentarhan lapsista lähentelee jo 50%. Tämä tuo haasteita ja tarpeita lasten ja perheiden tukemiseen monialaisena yhteistyönä erityisesti sosiaalitoimen kotouttamisesta vastaavien henkilöiden kanssa.

Vuoden 2013 alusta lukien on uutena palvelumuotona otettu käyttöön palveluseteli yksityisessä päiväkotihoidossa. Sen avulla perheet voivat itse valita lapsensa hoitopaikan yksityisen palvelun tuottajalta, joka on hyväksytty Raision kaupungin toimesta palvelusetelituottajaksi. Raisiossa toimii 2 yksityistä palvelusetelin piirissä olevaa päiväkotia, joista toinen on ruotsinkielinen.

Päiväkotihoido

Päiväkotihoidoa järjestetään Raisiossa 12 päiväkodissa, joiden toiminta-aika on maanantaista perjantaihin pääsääntöisesti klo 6.15 – 17.00. Leijapuiston päiväkodissa järjestetään myös ympärivuorokautista hoitoa lapsille, joiden hoi-

don tarve perustuu vanhempien/vanhemman päätyöstä johtuvaan vuorotyöhön.

Henkilöstömitoitus noudattaa voimassa olevia lakeja ja asetuksia. Henkilökunnan ja lasten välinen suhdeluku määritellään seuraavasti:

- alle 3-vuotiasta kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden 1 henkilö / 4 lasta
- yli 3-vuotiasta kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden 1 henkilö / 7 lasta
- osapäivähoidossa vähintään 1 henkilö / 13 lasta

Hoitopäivien määrä / hoitomaksu: asiakkaalla on mahdollisuus valita hoitopäivien määrä seuraavasti:

- Enintään 16pv/kk, jolloin hoitomaksu on 85% kokopäivämaksusta.
- Enintään 11pv/kk, jolloin hoitomaksu on 65% kokopäivämaksusta.
- Kun hoitopäivien määrä on 17 tai enemmän/kk, peritään koko kuukauden maksu.
- Vuorohoidossa hoitomaksu on 65% kokopäivämaksusta, kun hoidontarve on alle 110h/kk ja 85% kokopäivämaksusta, kun hoidontarve on alle 160h/kk. Muutoin peritään aina kokopäivämaksu.
- 1.8.2014 alkaen korkein päivähoitomaksu on 283€/kk.

Esiopetus

Esiopetus on perusopetuslain pohjalta tapahtuvaa kasvatusta ja opetusta. Kunnalla on velvollisuus järjestää esiopetusta, mutta esiopetukseen osallistumisesta päättää lapsen huoltaja (poikkeuksena Perusopetuslaki 26§ 1 mom.). Raisiossa esiopetuksen järjestämisestä vastaa varhaiskasvatuspalvelut. Raisiossa perusopetuslain mukaista maksutonta esiopetusta ohjaa esiopetuksen opetussuunnitelma ”Kasvu jatkuu”. Esiopetusta annetaan kaikissa päiväkodeissa (lukuun ottamatta Huvikummun, Lapiokujan ja Kuloisten päiväkoteja) sekä Kaanaan, Kerttulan ja Ihalan kouluissa.

1.8.2014 astuu voimaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden muutos koskien lukua 5.3 ”Oppilashuolto ja turvallisuuden edistäminen”. Lain tarkoituksena on mm. edistää opiskelijoiden ja lasten kasvua, kehitystä, oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntyä. Vahvistaa opiskelu- ja oppilashuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena

yhteistyönä. Opetussuunnitelman päivitystyö on vielä tässä vaiheessa kesken.

Perhepäivähoito

Perhepäivähoitoa annetaan perhepäivähoitajan omassa kodissa tai kaupungin järjestämässä tiloissa ns. ryhmäperhepäivähoitona. Keväällä 2014 Raisiossa työskentelee omassa kodissaan 43 perhepäivähoitajaa. Ryhmäperhepäivähoitokoteja on 5, joissa kaikissa on 3 hoitajaa. Lisäksi 2 ryhmäperhepäiväkotia toimii kotona tapahtuvan perhepäivähoidon varahoitopaikkana. Näissä molemmissa toimii 2 varahoitajaa. Varahoidon tarve perhepäivähoidossa on lisääntynyt perhepäivähoitajien työajan muuttuessa enintään 40h/viikossa olevaksi.

Perhepäivähoidossa voidaan hoitaa samanikäisesti enintään 4 lasta, mukaan lukien hoitajan omat alle kouluikäiset lapset. Lisäksi voidaan hoitaa yhtä perusopetuslain mukaista esiopetusta saavaa lasta tai kunnan osapäivähoidossa olevaa lasta, joka aloittaa perusopetuksen toimintavuotta seuraavana vuonna.

Jos ryhmäperhepäiväkodeissa hoidetaan useampaa kuin 8 lasta, tulee yhdellä perhepäivähoitajalla olla vähintään sosiaalihuollon ammatillisen kelpoisuusehtojen 8§:ssä säädetty kelpoisuus.

Kerhotoiminta

Kuloisten päiväkodin yhteydessä järjestetään kerhotoimintaa 3-5 –vuotiaille lapsille, joilla ei ole kunnallista tai yksityistä päivähoitopaikkaa. Toiminta on maksullista ja noudattaa koulun toiminta-aikoja. Toimintakaudella 2013 – 2014 kerhotoimintaan on osallistunut 20 – 24 lasta. Ohjaajina toimii 2 lastenhoitajaa.

Varhaiserityiskasvatus

Varhaiserityiskasvatus on varhaiskasvatuksen palvelujärjestelmään sisältyvä toimintatapa erityistä tukea tarvitseville lapsille. Erityistuki voi olla lääketieteellistä, sosiaalista tai kasvatuksellista. Esiopetuksen osalta lasten kohdalla on käytössä 3-portainen tuki eli yleinen, tehostettu ja erityinen tuki. 3-portaisen tuen mallia sovelletaan Raisiossa myös muuhun varhaiserityiskasvatukseen soveltuvin osin.

Varhaiserityiskasvatuksen henkilöstöressurssina on 5 alueellista erityisopettajaa ja 2 erityisopettajaa integroiduissa erityisryhmissä. Vuoden 2013 alusta lukien 1 erityisopettajan toimi ei ole saa-

nut täyttölupaa. Integroidut erityisryhmät ovat:
- Varpeen lastentarhan integroitu erityisryhmä, joka on ensisijaisesti kielen kehityksen tukea tarvitseville.

- Lapiokujan lastentarhan integroitu erityisryhmä, joka on ensisijaisesti sosioemotionaaliseen kehitykseen ja tarkkaavaisuuteen tukea tarvitseville lapsille.

Päiväkodeissa on 12 päivähoitavustajaa, joista 2 toimii integroiduissa erityisryhmissä ja 3 avustajista on henkilökohtaisia avustajia.

Lasten ja perheiden tukemiseksi varhaiskasvatuksessa on aloitettu Lapset puheeksi -menetelmän käyttöönotto. Menetelmän käytössä on voinut halutessaan pyytää työpariksi perhekuraattoria. Varhaiskasvatuksen omaa henkilökuntaa tullaan kouluttamaan kesällä 2014 menetelmän käyttöönottamiseksi. Yhteistyössä perheneuvolan psykologin ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan kanssa on vuoden 2014 keväällä toiminut Ihmeelliset vuodet -ryhmä, jonka tavoitteena on antaa 3 – 6-vuotiaiden lasten vanhemmille tukea vanhemmuuteen ja omaan jaksamiseen.

OPETUSPALVELUT

Kunnallisen perusopetuksen perusteet ovat lain-säädännölliset. Ne ohjeistavat ja pitkälti määräävät kunnan opetuksen järjestämistä. Valtion ja kuntien väliset säätelymekanismit muuttuvat varsin usein. Tämä heijastuu myös opetuksen järjestelyihin koulun tasolla. Erityisesti ovat lisääntyneet erilaisten hankerahoitusten kautta synnyttävät toimenpiteet kouluissa. Kokonaisuutena Raision perusopetus toimii hyvin taloudellisesti ja tehokkaasti. 2500 oppilaan ja 200 opetushenkilöstön ja tukihenkilön kouluissa tekemää työskentelyä avustaa, ohjaa ja tukee sivistyskeskuksen ydinryhmä sivistyskeskuksen johtajan johdolla. Matalan hierarkian tyylillä toimivassa organisaatiossa on helppo saada asiansa kuuluville ja käsittelyyn.

Toisen asteen koulutuksen, lukion ja ammatillisen opetuksen, keskeisenä ideana on tarjota Raision ja laajemmankin alueen nuorille tasokasta koulutautumismahdollisuutta. Raisio on satsannut lähivuosina näihin asioihin oman luki- onsa aseman turvaajana että Rasekon toiminnan puitteissa. Koulutustakuu velvoittaa kunnan järjestämään perusopetuksen päättäneille nuorille joko koulutuspaikan tai työpaikan. Etsivää nuorisotyötä järjestetään yhdessä Turun kau-

pungin kanssa. Raseko järjestää omille oppilaille etsivän nuorisotyön Raksu – toiminnan kautta.

Perusopetus

Koululainsäädäntö muuttuu ajan myötä. Työrauhaan liittyvä lainsäädäntöuudistus tuli voimaan 1.1.2014 ja uusi oppilas- ja opiskelijahuoltolaki astuu voimaan 1.8.2014. Lisäksi eri kouluista koottu työryhmä on aloittanut uuden opetussuunnitelman laatimisen tänä keväänä.

Hankkeiden määrä on viime vuosina ollut melkoinen. Opetusministeriö on suunnannut toimintaansa ja kunnille osoitettavaa rahoitusta hankkehakemusten kautta. Raisio on aktiivisesti käyttänyt tätä mahdollisuutta. Vaikutuksiltaan ehkä suurimmat rahoitukset on suuntautunut POP-hankkeeseen, jonka tavoitteena on opetusryhmien pienentäminen. Tällä rahoituksella kouluissa ovat toimineet resurssiopettajat samanaikaisopettajina luokassa tai pienempien ryhmien vetäjinä omana ryhmänään. Resurssiopettajien työpanos on erittäin hyvä tukimuoto monen oppilaan kohdalla. Laatu-hankerahoituksella on perustettu työryhmä, joka on laatinut opetustoimen laatua mittaavia mittareita. Laatua ovat saaneet arvioida koulun henkilöstö, vanhemmat ja Vaisaaren oppilaat. Yhteispeli-hankeessa on mukana Tikanmaan koulu. Hankeen tarkoituksena on perehdyttää koulun opettajat sosiaalisia taitoja kehittäviin toimintatapoihin ja samalla myös rehtori saa uusia työkaluja opettajien yhteisöllisyyden kehittämiseen. Raision kaupunki on kahden vuoden ajan saanut myös tasa-arvo-hankerahoitusta Kerttulan ja Friisilän kouluille.

Tällä hankerahalla on näille kouluille saatu resurssiopettajia enemmän.

Opetushallituksen myöntämää rahoitusta kerhosen kehittämiseen on myönnetty Raision sivistystoimelle vuoteen 2015 loppuun saakka. Kerhotoimintaa on jokaisessa Raision peruskoulussa. Koulut päättävät itsenäisesti kerhotoiminnastaan kuunnellen oppilashuoltoryhmää, oppilaskuntia sekä vanhempia. Kerhotoiminnan painopisteinä ovat toiminnan laadun kehittäminen perusopetuksen laatuksiteerit huomioiden, toiminnan monipuolistaminen, laajentaminen ja vakinaistaminen, uusien toimintamallien- ja tapojen löytäminen, verkostotyö, kodin ja koulun yhteistyö sekä 7-9 luokkalaisten kerhotoiminta.

Kiusaamisen torjumiseen ja tunnistamiseen keskittyvä Kiva Koulu-toiminta kattaa kaikki perusopetuksen ryhmät painopisteinä ollessa alakouluissa. Yläkoulussa pidetään 7. luokkalaisten luokanvalvojien tunneilla 10 oppituntia liittyen koulukiusaamisen ennaltaehkäisemiseen. Tunneilla annetaan tietopaketti kiusaamisesta ilmiönä. Yläkoulussa kaikille luokka-asteille tehdään syys- ja kevätlukukauden alkaessa kiusaamiskyselyt. Kouluissa on vaihtelevasti myös kummi-luokka- ja tukioppilastoimintaa.

Koulujen liikuntakasvatuksen tehostaminen välitunneilla on ollut viime aikoina voimakkaasti esillä. Sen on todettu edistävän koulukäynnin tehostumista ja yhteisöllisyyttä. Välikkäratoiminta on innostanut monta vuotta monessa alakoulussa oppilaita liikunnallisiin välitunteihin.

Koulun kerhotoiminnan tavoitteena on monipuolinen, lapsen ja nuoren kasvua tukeva vapaa-aikatoiminta, jossa jokaisella lapsella olisi mahdollisuus ainakin yhteen kerhoharrastukseen peruskoulun aikana. Kerhotoimintaan ohjataan mukaan ensisijaisesti niitä oppilaita, joilta puuttuu perheen tuki harrastaa säännöllisesti. Samalla vahvistetaan kodin ja koulun yhteistyötä tukien oppilaan hyvinvointia.

Lasten ja nuorten osallisuutta mahdollistetaan oppilaskuntatoiminnalla. Oppilaskunnat toimivat nyt kaikissa Raision kouluissa. Kunnan tasolla oppilaskunnat valitsevat edustajansa kahteen tapaamiseen syys- ja kevätkaudella, joista toinen pidetään kaupungintalolla valtuustosalissa. Toimintaa koordinoi koulujen lisäksi nuorisotoimi.

KIRJASTO- JA KULTTUURIPALVELUT

Kirjasto

Kirjasto on peruspalvelu, joka edistää asukkaiden yhtäläisiä mahdollisuuksia elämyksiin, tietojen ja taitojen hankintaan sekä kansalaisvalmiuksien kehittämiseen. Kirjastoon on helppo tulla ja kynnys käyttää kirjaston palveluja on matala.

Kirjaston pitkät aukioloajat, palvelujen lakisääteinen maksuttomuus, viihtyisät tilat ja ajanmukaiset palvelut takaavat kirjaston suosion yhtenä tärkeimpänä vapaa-ajan viettopaikkana ja toisaalta tietokeskuksena. Lisäksi kirjasto tarjoaa lapsille henkisesti ja fyysisesti turvallisen paikan. Monet lapset ja nuoret viettävät koulusta päästyään pitkiä aikoja kirjastossa. Kirjastoon tullaan lainaamaan kirjoja, musiikkia, elokuvia ja pelejä, mutta myös tapaamaan kavereita, lukemaan lehtiä, pelaamaan ja käyttämään internetiä. Myös lapsiperheet viihtyvät kirjastossa.

Kirjasto on keskeisellä paikalla ja esimerkiksi koulujen helppo tavoittaa. Kirjaston yhteistyökumppaneita on paljon: koulut ja päiväkodit. Kirjaston ja koulun väliseen yhteistyöhön kuuluvat kirjastonkäytönopetukset esikoululaisille sekä alakoulun 2- ja 4-luokille, joille ohjelmaan kuuluu myös tehtävien teko kirjaston tableteilla. Yläkoulun 7-luokkalaisille toteutetaan kirjastotalo tutuksi – suunnistus yhdessä NuoLin kanssa. Kirjavinkkaus joko kirjastossa tai koululuokassa syventää osaltaan kirjaston ja koulujen välistä yhteistyötä ja on olennainen elementti lukemiseen innostamisessa. Kaikki Raision kolmannet luokat pääsevät osallisiksi kirjavinkkauksesta. Myös yläkoulun kahdeksannet luokat käyvät genrevinkkauksessa äidinkielen tunneilla. Lisäksi toteutetaan erilaisia yhteisiä Ely-hankkeita, kuten lauluryikka-, sarjakuva- ja elokuvahanke. Ne ovat tuoneet elämyksellisiä hetkiä niin koulujen oppilaille ja henkilökunnalle kuin kirjastolaisille. Kirjastonkäytönopetukset ja kirjavinkkaukset sekä kuudensien luokkien elokuvaesitykset muodostavat neljä osiota Kulttuurireitistä.

Koulujen ja päiväkotien lisäksi kirjaston muita yhteistyökumppaneita ovat Harkko-museo, Raision seurakunta, Lukukeskus, Vaski-kirjastot, kirjakaupat, Nuoli-yhteistyö, Pohjola - Norden, Pelastakaa lapset ry. ja lukuisat muut seurakunnat ja yhdistykset.

Kirjastossa on lasten- ja nuortenosastot, joilla on luku- ja oleskelupaikkoja. Internet- ja pelitietokoneet ovat suosittuja kirjaston lapsille tarjottavia palveluja. Kirjastossa lapsia palvellaan tasavertaisina asiakkaina ja se on monille lapsille tuttu jo pienestä pitäen vanhempien aktiivisuuden, satutuntien, päiväkotivierailujen, kouluvinkkausten ja kirjaston järjestämien tapahtumien ansiosta. Kirjastokortti on lapsen ensimmäinen "luottokortti". Kirjastossa rohkaistaan lapsia kysymään henkilökunnalta ja lainaamaan itse omalla kortillaan. Näiden tilanteiden kautta lapsen itsetunto kasvaa.

Raision kaupunginkirjastossa lapsiasiakkaiksi tilastoidaan alle 15-vuotiaat kirjastonkäyttäjät. Vuonna 2013 lasten kirjainlainaus oli kokonaislainauksesta 44 %. Lastenkirjojen osuus kirjankinnoista oli 45 % vuonna 2013. Raision kirjasto hankkii monipuolisesti aineistoa, joka tukee lasten lukuharrastusta, lasten ja nuorten kehitystä sekä osaltaan myös kouluopetusta. Kirjasto hankkii myös ylä- ja alakoulujen kirjasarjat yhteistyössä opettajien kanssa.

Aineisto on järjestetty niin, että lapset löytävät etsimänsä mahdollisimman helposti. Kirjastoissa on lasten ja nuorten kaunokirjallisuuden eri aihepiirejä merkitty erilaisilla tunnuksilla, tai niitä on järjestetty omiksi erityisryhmikseen kuten esim. helppolukuiset kirjat. Lasten kirjastonkäyttöä pyritään helpottamaan myös erilaisin opastein ja sisustuksellisin ratkaisuin.

Kirjaston aineistonäyttelyiden tarkoituksena on tuoda esille kirjaston aineistoa ja kiinnostavia kokonaisuuksia, parantaa aineiston löytyvyyttä, antaa ideoita, välittää tietoa, esitellä kulttuurista monimuotoisuutta sekä helpottaa valitsemaan aineistoa kotiin lainattavaksi. Kirjastoissa voi ottaa osaa myös tieto- ja lukukilpailuihin. Tietokilpailujen aiheissa huomioidaan ajankohtaiset teemat ja tapahtumat. Lapsi tutustuu tietokilpailuun vastatessaan laajemmin kirjaston aineistoon ja samalla tiedonhakutaidot kehittyvät aineistorekisteriä selatessa. Lukukilpailuissa taas kisataan vuoden eniten lukevan koululaisen tittelistä.

Maahanmuuttajalapsille on tärkeää omankielisen kirjallisuuden harrastus, jotta myös suomen kielen taito kohenisi. Raision kaupunginkirjastossa on lasten aineistoa seitsemällä vieraalla kielellä. Tarvittaessa vieraskielistä aineistoa voidaan tilata Turusta tai ulkomaalaiskirjastosta Helsingistä.

Kirjasto järjestää itse erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia ja on aktiivisesti mukana muiden hallintokuntien kanssa tehtävässä yhteistyössä ja tapahtumissa. Kirjastotalon aula tarjoaa erinomaisten, matalan kynnyksen tapahtumamiljöön. Suoraan lapsille suunnattua toimintaa ovat mm. satutunnit, joita kirjaston oman toiminnan lisäksi pitää Raision Pelastakaa lapset ry. Muita lapsille suunnattuja tapahtumia ovat mm. Joulunavaus, Piipaa-päivä ja erilaiset perhetapahtumat. Kirjaston Martinsalissa pyörivät eri yleisöille suunnatut elokuvaesitykset (VauvaKino, PerheKino, LastenKino jne.). Kirjasto järjestää myös lastenteatteriesityksiä, konserteja ja taikuriesityksiä.

Kulttuuripalvelut

Harkko-museo kärsii tällä hetkellä näyttelytilojen puutteesta, ja näyttelyt järjestetään väliaikaisissa tiloissa kaupungintalolla. Museon toiminnassa otetaan lapset huomioon näyttelyiden suunnittelun yhteydessä. Harkon aktiivisia yhteistyökumppaneita ovat kaupungin päiväkodit ja perusopetuksen, Raision kirjaston sekä Raision liikunta- ja nuorisopalvelut. Harkko-museossa järjestetään toukokuussa valtakunnallinen museoviikko ja syksyllä Harkon valanta -tapahtuma. Museo on myös yksi koulu- ja päiväkotikäisille suunnatuista Kulttuurireitti-kohteista.

Lasten taidekasvatus toimii useammassa tilassa ja tilat ovat tarkoitukseensa hyvät. Lisäksi kulttuuripalvelut järjestävät lasten ja nuorten orkesteritoimintaa sekä ostavat taidekasvatuspaikkoja musiikkioppilaitoksista ja tanssioppilaitoksesta. Lisänä järjestetään orkesteriesiintymisiä ja yleisökonsernit taideoppilaitoksilla. Työväenopisto järjestää muun taiteen perusopetuksen (näyttämö- ja kuvataide).

VAPAA-AIKAPALVELUT

Nuorisopalvelut

Nuorisopalvelut on lasten ja nuorten kasvua tukeva yksikkö. Nuorisopalveluihin kuuluu nuorten harrastus- ja vapaa-ajan palvelut, nuorten työpaikatoiminta, ennakoiva ja kohdennettu nuorisotyö sekä nuorten osallisuus- ja vaikuttamispalvelut. Kohderymänä ovat nuorisolain mukaan alle 29 -vuotiaat, painopisteenä Raisiossa ovat 12-18 -vuotiaat.

Nuorten harrastus- ja vapaa-ajan palveluihin kuuluu järjestötoiminnan tukeminen (järjestöjen

neuvonta ja yhteistyö), nuorisokulttuuri (bänditoiminta, tapahtumat, koulu-yhteistyö), leiri- ja muu loma-ajan toiminta (päiväleiritoiminta, kansainvälinen toiminta, leirivälinevarasto, koulu-yhteistyö), nuorten tiedotus- ja palveluneuvonta.

Ennakoivaan ja kohdennettuun nuorisotyöhön kuuluu nuorisotilatoiminta, pienryhmätyö, erityisnuorisotyö, alueelliset nuorisopalvelut ja etsivä nuorisotyö, ja ennakoiva päihdetyö. Nuorisopalvelut vastaavat perusopetuksen koulujen iltapäivätoiminnasta.

Osallisuus- ja vaikuttamispalvelut pyrkii kehittämään lasten ja nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia muun muassa Lasten ja Nuorten Parlamentin ja Aloitekanava.fi -palvelun kautta.

Mitä kaikkea on tarjolla?

Liikunta- ja nuorisopalvelupiste Nuoli toimii Kirjastotalossa ja on avoinna asiakkaille arkisin kirjaston aukioloaikoina. Asiakaspalveluun kuuluvat nuorisotiedotus, tilavaraukset ja tilojen käytön ohjaus ja valvonta, nuorisoyhdistysten tukipalvelut, ilmoittautumisten vastaanotto, lainavälinevaraukset ja muu sisäinen ja ulkoinen asiakaspalvelu. Raision nuorisopalvelut on mukana seudullisessa verkkopalvelussa, www.pointti.info, josta saa tietoa asumisesta, opiskelusta, työhausta, harrastusmahdollisuuksista sekä apua ja neuvontaa elämässä eteen tulevilla tilanteilla ja kysymyksissä. Nuorisopalveluilla on myös omat Facebook -sivut.

Nuorisotilat

Raision alueella on toiminnassa neljä nuorisotilaa, Mahittula, Krookila, Hakinmäki ja Pommari. Tiloissa järjestetään tapahtumia ja avointen ovien toimintaa. Tiloja vuokrataan myös yhdistysten käyttöön. Bändeille on lisäksi harjoitustiloja Pommarissa. Koulutuksia ja tapahtumia järjestetään paikallisin voimin tai yhteistyössä lähikuntien kanssa.

Kerhotoiminta

Nuorisopalvelut vastaa koululaisten iltapäivätoiminnasta jokaisella alakoululla jokaisena koulupäivänä. Palvelun tuottajana toimii tällä hetkellä Varsinais-Suomen Nuoret Kotkat ry. sopimuksen mukaan. Nuorisopalvelujen järjestämiä kerhoja ovat esim. sählykerhot, eräkerho, käsityökerho.

Leiritoiminta

Järjestämme leirejä kouluikäisille lapsille ja nuorille koulujen loma-aikoina ja viikonloppuleirejä kouluvuoden aikana. Esim. päiväleirit kesäkuussa tavoittavat 4 viikon ajan n. 200 lasta. Leirit ovat päiväleirejä, jonne lapset kuljetetaan päivittäin linja-autoilla. Leireille etusijalla ovat lapset, joiden vanhemmat ovat töissä.

Retket

Retkiä järjestetään eri teemoilla. Vuosittain yli 10 ryhmää suuntaa lähialueen tapahtumiin tai erityiskohteisiin esim. laskettelukeskuksiin tai huvipuistoihin.

Erityisnuorisotyö

Nuorten tukitoiminta on yksi Raision nuorisopalvelujen painopistealueita. Olemme tehneet kiinteää yhteistyötä vuodesta 1993 alkaen koulujen ja sosiaalitoimen kanssa. Kokemuksemme mukaan tämä työmuoto on todettu hyväksi niin koulujen, lasten vanhempien kuin muiden viranomaistenkin taholta. Työssä on mukana koko nuorisopalvelujen henkilöstö erityisnuorisotyöntekijän lisäksi.

Nuorisopalvelut järjestää yhteistyössä koulujen, sosiaalitoimen ja tukea tarvitsevien lasten ja nuorten vanhempien kanssa pienryhmätoimintaa sekä yksilö-ohjausta. Nämä toiminnot räätälöidään aina nuorten erilaisiin elämäntilanteisiin ja tarpeisiin sopiviksi. Yhteistyötä tehdään myös erityisluokkien kanssa. Nuorisotyöntekijät ovat mukana koulujen oppilashuoltoryhmissä, Vaisaaren koulun hankkeissa, erityiskerhojen toiminnassa sekä lähikuntien kanssa alueellisessa nuorisotyöryhmässä yhdessä opetus- ja sosiaalipalvelujen sekä poliisin, seurakunnan ja työvoimapalvelujen kanssa.

Nuorten työpajat

Nuorten työpajat tarjoavat eri-ikäisille nuorille mahdollisuuden saada työkokemusta ja tukea arjen hallintaan. Työmuotoina ovat työ- ja yksilövalmennus. Valmennuksessa annetaan päivittäistä tukea ja ohjausta erilaisten töiden ja konkreettisten taitojen opettelussa sekä muiden työelämässä tarpeellisten tietojen, taitojen ja osaamisen hankkimisessa.

Nuoret pääsevät työpajatoimintaan työvoimatoimiston, sosiaalitoimen ja koulujen kautta tai ottamalla yhteyttä suoraan nuorten työpajavastaavaan. Nuorten työpajat tuottavat palveluja yhdessä lähikuntien kanssa Raision työ- ja elin-

keinoimiston alueen 15 - 29-vuotiaille nuorille. Tarjolla on tietoa, toimintavaihtoehtoja ja tukea elämän eri vaiheisiin, reittejä opiskelu-, harjoittelu- ja työpaikkoihin sekä mahdollisuuksia kansainvälistymiseen. Yksilö- ja ryhmävalmennus on tärkeä osa työpajatoimintaa. Yksilövalmennuksen tavoitteena on nuoren itsetuntemuksen lisääntyminen sekä tulevaisuuden ja uratoiveiden selkiytyminen. Ryhmävalmennuksessa tavoitellaan opiskelussa ja työelämässä tarvittavia yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja.

Etsivän työn tavoitteena on löytää uusi suunta nuoren elämään yhteistyössä hänen kanssaan, motivoida nuorta opiskelemaan, työpajatoimintaan, työelämään tai ohjata nuorta hänen elämäntilanteensa vaatimiin muihin toimiin nuoren oman kiinnostuksen ja tarpeiden mukaisesti. Oppivelvollisuusikäisiä ohjataan ensisijaisesti jatkamaan peruskoulutus loppuun.

Kansainvälinen toiminta

Ystävyyskaupunkivierailut ovat osa kansainvälistä toimintaamme. Nuorisoryhmämme ovat mukana myös alueellisessa yhteistyössä kansainvälisissä hankkeissa.

Nuorisoyhdistysten avustukset

Avustamme raisiolaisia nuorisoyhdistyksiä taloudellisesti. Avustusmuotoja ovat perusavustus, palkkaus-avustus, leiritoiminta-avustus sekä starttiavustus.

Liikuntapalvelut

Raision kaupungin Liikuntapalvelut on osa Vapaa-aikalautakunnan toimialaa, Nuoriso-, Kirjasto- ja Kulttuuripalvelujen ohella. Liikuntapalvelujen tehtävänä on edistää kuntalaisten liikuntaharrastusta luomalla mahdollisuuksia työkyvyn ja liikuntaharrastuksen jatkuvaan ylläpitoon kehittämällä perusliikuntapalveluja, avustamalla erityisryhmien liikuntaa, tukemalla vapaata kansalaistoimintaa ja ylläpitämällä liikuntapaikkoja ja -alueita sekä vastaamalla niiden käytöstä.

Liikuntapalvelujen palvelukokonaisuudet ovat:

1. Liikunta- ja nuorisopalvelukeskuksen asiakaspalvelut yksityisille ja yhdistyksille, hallintopalvelut
2. Ohjatut liikuntapalvelut, tapahtumat, verkostoyhteistyö
3. Uintikeskus Ulpukka

4. Kerttulan Liikuntahalli, muut sisäliikuntatilat
5. Urheilu- ja pallokentät, lähiliikuntapaikat
6. Ulkoilureitit, kuntopolut, hiihtoladut
7. Jäähallipalvelut
8. Avustukset ja tukipalvelut urheiluseuroille

Liikunta- ja nuorisopalvelukeskuksen asiakaspalvelut yksityisille ja yhdistyksille

Liikunta- ja nuorisopalvelupiste NuoLi toimii kirjastotalossa ja on avoinna asiakkaille arkisin kirjaston aukioloaikoina. Asiakaspalveluun kuuluvat liikuntapalvelujen tiedotus, neuvonta ja opastus. Palvelupisteessä on tarjolla asiakkaille sähköiset yhteydet ja reaaliaikainen tapahtumatie-dotus, liikunnan ja terveiden elämäntapojen edistämiseen liittyvää kirjallista materiaalia sekä henkilöstö ohjaamassa ja neuvomassa kaupungin, seurojen tai yksityisten palveluihin. Liikuntasuunnittelijat opastavat myös yksityisiä asiakkaita, henkilöitä tai perheitä aktiivisen elämäntavan pariin antamalla kuntoneuvontaa tai ohjaamalla sopivien harrastusten pariin.

Ohjatut liikuntapalvelut, tapahtumat, verkostoyhteistyö

Liikuntasuunnittelijat toimivat koululiikunnan ja seuratoiminnan yhdyshenkilöinä sekä terveystiikunnan ja erityisryhmien liikunnan yhdyshenkilöinä. Tavoitteena on yhdessä poikkihallinnollisena työnä ja yhteistyössä yhdistysten kanssa kehittää palveluja eri elämäntilanteissa olevien kuntalaisten aktiivisen elämän edistämiseen.

Lasten ja nuorten liikuntapalveluja tuotetaan ja kehitetään yhdessä päiväkotien ja perusopetuksen ja II asteen koulujen kanssa. Liikuntasuunnittelija kehittää ja toteuttaa mm. päiväkotihenkilöstön koulutusta ja lasten tapahtumia yhdessä päivähoiton ja seurojen kanssa. Perusopetuksen kanssa järjestetään yhdessä koulujen uinninopetuksen suunnittelu ja toteutus, koululiikunnan kilpailu- ja teematapahtumia sekä paikallisesti että Varsinais-Suomessa alueellisesti. Liikuntapalvelut on yhdessä opetuspalvelujen kanssa toteuttamassa Liikkuva Koulu -hanketta Raisiossa. Raisiossa toimii myös seuraparlamentti, jossa yhdessä seurojen kanssa kehitetään yhteistyötä. Ration seuraparlamentti on erityisesti pyrkinyt edistämään lasten ja nuorten liikunnan harrastamiseen liittyviä asioita. Seuraparlamentin kanssa on esim. valmisteltu avustusoikeiden uudistus, niin että painopiste on nuorisourheilun ja nuorten liikuntakasvatuksen tukemisessa.

Terveystiikunnan ja erityisryhmien liikunnan osaluueella toimii liikuntapalvelujen johtamana poikkihallinnollinen Terveystiikuntaryhmä. Ryhmässä on edustus liikunta- ja nuorisopalvelujen ja opetuspalvelujen lisäksi sosiaali- ja terveystiikuntapalveluista, kirjasto- ja kulttuuripalveluista sekä liikuntaseuroista. Ryhmä on laatinut Raisiolaisen terveystiikuntaohjelman. Ohjelmaa päivitetään kaupungin strategian mukaisesti aina valtuustokausittain. Terveystiikuntaohjelmassa on vahvasti esillä nuorten ja perheiden aktiivisen elämäntavan edistäminen, erityisryhmien liikunta- ja järjestöyhteistyö. Aktiivisen elämäntavan edistämistä aloitetaan jo neuvolatyössä ohjaamalla lapsiperheitä aktiiviseen arkeen. Liikuntapalvelut on mukana laajennetussa perhevalmennuksessa. Päiväkotij- ja kouluympäristöjä kehitetään entistä aktiivisemmiksi lähiliikunta-alueiksi tukemaan myös vapaa-ajan omatoimista liikuntaa. Erityisryhmille järjestetään räätälöityjä ohjelmia paikallisesti ja alueellisena yhteistyönä esim. Kupsis – erityislasten liikuntakerho ja erityislasten uimakoulu.

Liikuntapaikat

Liikuntapalvelujen tehtäviin kuuluu liikuntapaikkojen suunnittelu ja rakennuttaminen yhdessä teknisen keskuksen ja muiden hallintokuntien kanssa. Liikuntapalvelujen oma henkilöstö huolehtii liikuntapaikkojen ylläpidosta ja käytöstä. Raisiossa kaupungin hallinnoimissa liikuntatiloissa on käyttömaksut. Liikuntapaikkojen käyttömaksuissa on johtavana periaatteena lasten ja nuorten harjoitus-, kilpailu- ja tapahtumavuorojen maksuttomuus. Alle 20 -vuotiaiden käyttövuoroista ei peritä maksuja. Poikkeuksina on Uintikeskus Ulpuukka, jossa osalle seurojen harjoitukset on maksullisia ja Kerttulan Jäähallit, jossa kaupunki on osakkaana yhdessä jääurheiluseurojen kanssa. Seuroilla on osakashinnat omille vuoroilleen. Muut yksityiset liikuntapaikat ovat kaikille maksullisia.

Uintikeskus Ulpuukka

Ration uintikeskus Ulpuukka toimii virkistysuimala-tyyppisenä, monipuolisia ja edullisia uinti- ja vesiliikunta-palveluja tarjoavana uintikeskukseksi, josta saa myös muita liikunta- ja kuntoutuspalveluja. Uintikeskus Ulpu- kassa lasten ja nuorten vesiliikunnan harrastamista tuetaan monipuolisella uimahalliympäristöllä: lastenallas, opetusallas, vesiliikumäki ja isot muut uima-altaat. Ohjattuja palveluja lapsille ja nuorille on vauva-uinnista alkaen uimakouluja eri tasoille uimarin

aluille. Koulujen uinninopetus toteutetaan Ulpu-
kan henkilöstön toimesta yhteistyössä koulujen
kanssa. Uintikeskus Ulpukka palvelee myös ympä-
ristökuntien lasten ja nuorten ryhmiä. Ulpu-
kassa järjestetään lapsille ja nuorille paikallisia,
alueellisia ja jopa valtakunnallisia uintitapahtu-
mia.

Kerttulan liikuntahalli, muut sisäliikuntatilat

Kerttulan Liikuntahalli on pääasiassa päivisin
koululiikunnan, erityisesti Kerttulan koulun ja
Vaisaaren yläkoulun käytössä. Iltaisin ja viikon-
loppuisin tilat ovat seurojen käytössä. Koulujen
liikuntasalit Raisiossa ovat liikuntapalvelujen hal-
linnoimia iltaisin ja viikonloppuisin.
Liikuntapalvelut koordinoivat kaikkia sisäliikunta-
tiloja. Sisäliikuntatilojen harjoitusvuorot ja kilpai-
lutoiminta on pääosin nuorisourheilun käytössä.
Käyttövuorot tiloihin suunnitellaan yhdessä seu-
rojen kanssa. Seurat hakevat vuoroja ja ne
myönnetään liikuntapalvelujen päätöksillä. Sisä-
tilojen keskimääräinen käyttöaste sisä-kaudella
on yli 70 % eli käyttö on todella vilkasta.

Urheilu- ja pallokentät, lähiliikuntapaikat, ulkoilu- reitit, kuntopolut, hiihtoladut

Ulkoliikuntaolosuhteet Raisiossa ovat monipuoli-
set ja toimivat. Pääosa kilpailuolosuhteista kes-
kittyy Kerttulan Liikuntakeskukseen. Koulujen
ympäristöissä on junioritoimintaan soveltuvia
kenttäalueita. Kenttien käyttövuoroihin pätevät
samat periaatteet kuin sisäliikuntatiloissakin.
Lasten ja nuorten vuorot ovat maksuttomia alle
20 -vuotiaiden ryhmille. Aikuisten vuorot ovat
maksullisia. Pääosa ulkoliikunta-alueista ovat
vapaasti käytettäviä esim. lähiliikunta-alueet ja
ulkoilureitit, kuntopolut sekä talvella jääkentät ja
hiihtoladut.

Liikuntapalvelut tekevät yhteistyössä opetuspal-
velujen ja teknisen keskuksen kanssa ulkoliikun-
tapaikkojen kehittämissuunnitelmaa. Suunnitel-
massa on pääpaino aktiivisen arkiliikunnan ympä-
ristöjen eli lähiliikunta-paikkojen kehittämisellä
yhteistyössä koulujen kanssa. Uusille ja kasva-
ville asuinalueille pyritään ottamaan jo kaavoit-
uksessa huomioon edellytykset lähiliikunta-
alueille ja -puistoille sekä hyvälle ja turvallisille
kevyen liikenteen väylille ja ulkoilureiteille.

Jäähallipalvelut

Kerttulan Liikuntakeskuksessa on kaksi jäähäl-
liä. Hallien hallinnoinnista vastaa KOY Kerttulan
Jäähallit. Kaupunki on osakkaana yhtiössä yh-
dessä Raision Nuorisokiekko ry:n ja Skating
Team Raisio ry:n kanssa. Kahden osakasseuran
toiminta täyttää lähes kokonaan jäähallien ilta ja
viikonloppukäytön. Osakassopimuksen mukaan
jäähallien päivävuorot on kaupungin koulujen
käytössä. Lisäksi kaupungilla on viikoittain 6 tun-
tia yleisöluisteluvuoroja. Viime vuosina toisessa
hallissa on ollut jää myös kesäisin. Kesä aikana
seurat järjestävät lajiharjoittelun lisäksi leirejä
nuorille harrastajille. Jäähallin käyttö on pää-
asiassa nuorten jäälaajien harrastajien käyttöä.
Lisäksi jäähallit tarjoavat loistavat olosuhteet
koululiikunnan jääharjoitteluun.

Avustukset ja tukipalvelut urheiluseuroille

Raision kaupunki tukee yhdistystoimintaa. Lii-
kunta- ja urheiluseurojen tuki jaetaan vapaa-
aikalautakunnan päätöksillä. Avustusohjeissa on
painotettu erityisesti nuorten liikuntakasvatuksen
näkökulmaa. Tukea pyritään ohjaamaan toiminta-
an, jossa on näkyvissä nuorten toiminnan
määrä ja kehittäminen sekä aktiivinen ohjaaja-
koulutus. Jäsenmäärä ja kilpailumenestys ovat
toissijaisia kriteerejä. Avustuksia on myönnetty
viime vuosina 24 seuralle vuosittain. Seurat jär-
jestävät vuodessa n. 28 000 ohjattua harjoitusta,
joista pääosa on lapsille ja nuorille suunnattua
toimintaa. Seurat osallistuvat erittäin aktiivisesti
Liikuntapalvelujen järjestämiin tapahtumiin. Vuo-
sittain järjestetään mm. Liikuntamessut, joissa
seurat pääsevät esittelemään palvelujaan. Koh-
deyleisö on suurimmalta osaltaan lapsiperheitä,
jotka tutustuvat seurojen toimintaa ja hakevat
lapsilleen harrastuksia. Kävijämäärä on ollut 700
– 800 henkeä vuosittain. Lisäksi seurat ovat mu-
kana kirjastotalon tapahtumissa ja useissa päi-
väkotien ja koulujen tapahtumissa. Liikuntapal-
velujen tiedotuksessa ja neuvonnassa tarjotaan
aktiivisesti tietoa seurojen toiminnasta. Raisio on
mukana Lounais-Suomen Liikunta ja Urheilu ry:n
ja 10 muun kunnan Rajattomasti liikuntaa Turun
seudulla -hankkeessa. Hankkeessa kehitetään
liikuntapalveluja, olosuhteita, kumppanuutta ja
vaikuttavuutta yhdessä eri toimijoiden kanssa.

PERHEIDEN SOSIAALI- JA ERITYISPALVELUT

Palveluohjaus

Raision kaupungin perheille suunnatuista palveluista on saatavilla palveluohjausta, jota suunnataan sekä kuntalaisille että kaupungin työntekijöille. Apua voit etsiä perhepalveluiden internet-sivuilta.

Pyydä apua -nappi

Mikäli mieltä painaa joku kysymys, joka liittyy omaan tilanteeseen tai perheenjäsenen, ystävän tai muun läheisen avun tai tuen tarpeeseen, apua voi pyytää Pyydä apua -napin kautta myös nimettömänä ja vastauksen saa seuraavana arkipäivänä.

Perhekuraattori

Perhekuraattori auttaa jalkautuvan palveluohjauksen keinoin yhteistyökumppaneita toimimaan perheiden kanssa mahdollisimman joustavasti. Perhekuraattorin, joka osaa ohjata lasten, nuorten ja perheen asioissa oikean palvelun äärelle, voi tilata Pyydä työpariksi -palvelun kautta päiväkodeille ja alakouluille.

Perheneuvola

Perheneuvolaan voit varata ajan ja soitto- tai konsultaatiopyynnön perhepalveluiden neuvonasta virka-aikaan puh. (02) 434 3315.

Lastensuojelu

Lastensuojeluun yhteyden saat virka-aikaan päivystyspuhelimesta puh. 044 797 1457, jossa otetaan vastaan kaikki lastensuojeluilmoitukset ja konsultoidaan lastensuojeluasioissa. Virka-aikapäivystyksen jälkeen ja viikonloppuisin yhteyden saa seudullisesta sosiaalipäivystyksestä hätäkeskuksen kautta puh. 112.

Neuvolan perhetyö

Neuvolan perhetyö on osa kaupungin tarjoamaa peruspalvelua kuntalaisille. Kohderyhmänä ovat raisiolaiset äitiys- ja lastenneuvolan asiakkaat. Neuvolan perhetyö perustuu terveydenhoitajan ja perhetyöntekijän arvioon perheen palvelutarpeesta. Työskentely perustuu perheen kanssa tehtävään perhetyön suunnitelmaan, jota arvioidaan työskentelyn edetessä yhdessä terveydenhoitajan ja perheen kanssa. Neuvolan perhetyö on tavoitteellista ja määräaikaista tukea. Työskentely tapahtuu pääsääntöisesti perheen kotona, päiväsaikaan.

Neuvolan perhetyön tavoitteena on varhaisen vuorovaikutuksen tukeminen vanhemman ja vauvan välillä konkreettisen tekemisen ja ohjaamisen keinoin. Perhetyö pyrkii vastaamaan perheen tuen tarpeeseen riittävän varhaisessa vaiheessa ja ennaltaehkäisemään mahdollisten ongelmien synnyn.

Perheneuvola

Raision perheneuvola toteuttaa kasvatus- ja perheneuvontatehtävää, joka on sosiaalihuoltolain mukainen sosiaalipalvelu. Asiakkaina ovat lapset ja nuoret (0 – 18 vuotta), heidän vanhempansa ja muu lähiverkosto. Perheneuvonnan tavoitteena on luoda edellytykset lasten turvallisuudelle, lisätä perheiden ja perheenjäsenten toimintakykyä ja psykososiaalista hyvinvointia sekä poistaa niitä haittaavia esteitä.

Raision perheneuvola palvelee Raision ja Ruskon lisäksi neljän kunnan alueella: Masku, Mynämäki, Naantali ja Nousiainen. Asukas pohja on n. 70 000. Asiakkaat tulevat joko itse ilmoittautumalla tai lähetteellä, joita tekevät esim. koulu-psykologit, terveyskeskuspsykologit, lasten- tai nuorten psykiatrian poliklinikat tai lastensuojelu. Perheneuvolassa työskentelee psykologeja ja sosiaalityöntekijöitä sekä osa-aikainen konsultoituva lastenpsykiatri.

Perheneuvolassa työskenneltiin vuoden 2013 aikana asiakkaan kanssa. Uusien asiakasperheiden määrä on kolminkertaistanut perheneuvolassa viimeisten kolmen vuoden aikana. Aiemmin yli vuoden mittainen jono on purettu siten, että vastaanotolle pääsee nykyisin pääsääntöisesti viimeistään kahden kuukauden päästä yhteydenotosta.

Viime vuosina perheneuvolan toimintaa on kehitetty. Sen myötä ryhmätoimintojen määrä on li-

sääntynyt ja työtä tehdään enenevässä määrin yhdessä eri yhteistyötahojen kuten päivähoiton ja koulujen kanssa. Perheneuvolan työssä korostuvat nykyisin vanhempien eroihin liittyvät asiat sekä lasten erilaiset käytöspulmat.

Perheneuvolassa autetaan lapsiperheitä löytämään keinoja ja ratkaisuja perhe-elämän ja kasvatuksen pulmiin. Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä, kun

- haluaa tukea vanhempana toimimiseen
- on huolissaan lapsen tai nuoren kehityksestä, käyttäytymisestä tai psyykkisestä hyvinvoinnista
- perhettä on kohdannut kriisi
- perheessä on parisuhteen ongelmia, eroon liittyviä pulmia tai väkivaltaa

Työskentely perheneuvolassa suunnitellaan yhdessä perheen kanssa, ja se voi sisältää erilaisia työmuotoja.

Puhelinneuvonta

Voit varata perheneuvolasta puhelinajan joko kysyäksesi neuvoa tilanteeseesi tai varataksesi tapaamisajan perheneuvolaan. Perheneuvolaan ei tarvitse erillistä lähetettä (esim. lääkäriltä), vaan voit olla suoraan yhteydessä ajanvaraukseen.

Yksilö-, pari- ja perhetapaamiset

Tapaamisilla keskustellaan asiakkaan tai perheen tilanteesta ja pyritään löytämään ratkaisuja asiakkaan esiin nostamiin pulmiin. Haastavat tilanteet voivat liittyä esim. vanhempana toimimiseen, lapsen kehitykseen tai parisuhteeseen. Tapaamisten kesto ja niiden määrä sovitaan aina erikseen asiakaskohtaisesti heidän tarpeidensa mukaan.

Lapsen tutkimukset

Huoli lapsen kehityksestä, käyttäytymisestä tai psyykkisestä voinnista voi olla joskus hyvin suuri. Yhdessä perheneuvolan työntekijöiden kanssa voidaan sopia tutkimusjaksosta, jonka tavoitteena on saavuttaa ymmärrystä sille, missä lapsen ja perheen hankalassa tilanteessa on kyse ja miettiä keinoja jotka voisivat perhettä auttaa. Tutkimusjakson aikana tavataan lasta ja vanhempia sekä omilla että yhteisillä käynneillä.

Ryhmät

Raision perheneuvolassa järjestetään mm seuraavia ammatillisesti ohjattuja ryhmiä:

- **Ihmeelliset vuodet -vanhempainryhmä**
Ihmeelliset vuodet - vanhempainryhmä tarjoaa käytännöllisiä taitoja vanhemmuuteen ja tukea omaan jaksamiseen. Ihmeelliset vuodet -ohjelma on tehokas keino vähentää lasten uhmakkuutta ja käyttäytymispulmia sekä lisätä lasten sosiaalista toimintakykyä kotona, päiväkodissa, koulussa ja kaverisuhteissa. Ihmeelliset vuodet -ohjelma perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja sen on todettu edistävän merkittävästi lasten ja vanhempien hyvinvointia. Vanhempainryhmiä järjestetään sekä alle kouluikäisten lasten vanhemmille että alakouluikäisten lasten vanhemmille.
- **Lasten eroryhmät**
Raision perheneuvola järjestää ryhmiä eri-ikäisille lapsille, joiden vanhemmat ovat eronneet. Ryhmässä jaetaan kokemuksia erosta mm. juttelemalla, pelaamalla, leikkimällä ja askartelemalla.
- **Vahvuutta vanhemmuuteen -ryhmä**
Vahvuutta vanhemmuuteen -ryhmä on tarkoitettu vauvaperheille heidän vanhemmuuden taitojen kehittämiseksi. Tapaamisten aikana on myös mahdollista tutustua toisiin samassa elämäntilanteessa oleviin perheisiin ja saada vertaistukea.
- **Vanhemman Neuvo -ryhmät**
Vanhemman Neuvo on ammatillisesti ohjattu vertaistukiryhmä eronneille ja eropäätöksen tehneille vanhemmille. Ryhmässä keskustellaan mm. eron tuomista muutoksista lapsen ja vanhempien arkeen. Tavoitteena on auttaa vanhempia huomioimaan lapsen tarpeet erotilanteessa sekä tukea eron jälkeistä vanhemmuutta ja yhteistoimintaa.
- **Vertti-ryhmä**
Ryhmä on tarkoitettu perheille, joissa vanhemmilla tai jommalla kummalla vanhemmalla on mielenterveysongelmia. Vertti on ammatillisesti ohjattua vertaisryhmätoimintaa, jonka avulla halutaan tukea erityisesti perheen

lapsia. Vanhemmille ja lapsille on omat ryhmänsä.

- Vetskari-ryhmä
Vetskari-ryhmä on vanhempiensa eron kokeneille nuorille tarkoitettu pienryhmä. Ryhmässä on mahdollisuus selkiyttää omaa tilannetta, kuulla muiden kokemuksia sekä pohtia omia vahvuuksia ja voimavaroja. Vetskari-ryhmä toimii samalla kokoonpanolla alusta loppuun. Ryhmässä ei ole tarkoitus pelkästään jutella vaan myös esim. pelata ja viihtyä yhdessä.

Perheasioiden sovittelu

Perheasioiden sovittelussa autetaan eroamassa olevia tai eronneita vanhempia selvittämään keskinäisiä ristiriitoja ja konflikteja. Parhaimmillaan sovittelu-työskentelyllä voidaan auttaa parisuhdetta jatkumaan tai auttaa eroon päätyneitä vanhempia välttämään lapsiin liittyvien erimielisyyksien ratkomisen oikeudessa. Sovittelussa tuetaan vanhempia, jotta vuorovaikutus heidän välillä voisi toimia lasten kannalta riittävän hyvin myös eron jälkeen. Tavoitteena on, että lapsi selviytyisi eron aiheuttamista elämäntilanteen muutoksista vanhempien tuella mahdollisimman hyvin.

Vauvaperhetyö

Varhaisen vuorovaikutuksen tuki on tarkoitettu ensisijaisesti perheille, joissa on alle 2-vuotias lapsi tai joissa odotetaan vauvaa. Varhaisen vuorovaikutuksen työ perheneuvolassa tarjoaa apua vauvaperheille tilanteissa, joissa vauvan odotukseen tai vauva-ajan tilanteeseen liittyy huolia. Käynneillä joko perheneuvolassa tai kotona on mahdollista pohtia yhdessä työntekijöiden kanssa vanhemman ja lapsen välistä suhdetta ja sen parantamista. Käyntien aloittaminen onnistuu ottamalla yhteyttä oman neuvolan terveydenhoitajaan tai perheneuvolaan.

Raision lasten ja nuorisopsykiatrian poliklinikka

Raision lasten- ja nuorisopsykiatrian poliklinikka toimii Varsinais-Suomen sairaanhoitopiirin alaisuudessa. Fyysisesti yksikkö sijaitsee aivan Raision keskustassa, mikä helpottaa asiakkaita sekä yhteistyötahoja Raision kaupungin alueella.

Lastenpsykiatrian poliklinikka

Työryhmissä työskentelee sosiaalityöntekijöitä, psykologeja sekä lastenpsykiatri. Työryhmät vaihtelevat kokoonpanoiltaan palvelujen tarpeen mukaan.

Tärkeimpiä yhteistyökumppaneita ovat päiväkodit, koulut, perheneuvola ja sosiaalitoimi, MLL:n kuntoutus- ja kehittämiskeskus Huvitus sekä joskus myös yksittäiset terapeutit, joihin lapsia hoitoon ohjataan. Yhteistyötä tehdään jonkin verran myös nuorten- ja aikuispsykiatrian poliklinikoiden kanssa sekä tietenkin TYKS:n kanssa. Turun Yliopistollisessa Keskussairaалassa on lastenpsykiatrian osasto ja akuuttilastenpsykiatrian työryhmä.

Keskimääräistä hoitoaika on vaikea määrittää; joku lapsi käy 1-2 käyntiä ja hänet voidaan ohjata muualle hoitoon tai sitten todetaan, että erikoissairaanhoidon tarvetta ei ole. Jotkut lapset voivat olla useamman vuoden asiakkaana.

Nuorisopsykiatrian poliklinikka

Nuorisopsykiatrian poliklinikan asiakkaina ovat erikoissairaanhoidoa vaativat nuoret, jotka tulevat lääkärin läheteellä. Sosiaalitoimi ja perheneuvola sekä työvoimatoimisto ovat tärkeitä yhteistyötahoja. Poliklinikalta on mahdollista saada myös konsultaatiota tai kiireellistä verkostoyhteistyötä hoidon tarpeen arviota varten.

Työryhmä koostuu erikoislääkäreistä, psykologeista, sairaanhoitajista sekä sosiaalityöntekijästä ja osastonsihteeristä.

Päihdepalvelut

Raision päihde- ja mielenterveysyksikön päihdepalveluja voivat käyttää alkoholin, lääkkeiden tai muiden päihteiden käyttönsä liialliseksi tai haitalliseksi kokevat henkilöt ja heidän läheisensä. Myös muut riippuvuusongelmat (mm. pakonomainen pelaaminen) kuuluvat tarjottavan hoidon piiriin. Päihdepalveluihin voi hakeutua joko ottamalla itse puhelimitse yhteyttä yksikköön tai esim. terveyskeskuslääkäriltä saadulla läheteellä.

Päihde- ja mielenterveysyksikön päihdepalveluja käyttäneistä asiakkaista kuului v. 2013 ikäryhmään 15 – 49-vuotiaat 75 %. Kaikista tämänikäisistä raisiolaisista oli 1,7 %:lla asiakkuus yksikön päihdepalveluissa. Suurin osa asiakkaista

on perheellisiä, mutta lapsiperheiden prosentuaalista osuutta ei ole tilastoista saatavissa. Päihdepalveluissa on selkeästi havaittavissa ongelmien siirtyminen sukupolvelta toiselle. Tämän sukupolvien ketjun katkaisemiseksi päihdepalveluissa pyritään aina ottamaan lapsiperheiden vanhempien kohdalla puheeksi myös lapset.

Yksikössä säännöllisesti käyvistä päihdeongelmiaisista nuorista osalla on asiakkuuksia myös muissa kaupungin erityispalveluissa, mutta heidän määrästään ei ole tarkkaa tietoa. Jos näitä lukuja olisi saatavissa, niistä olisi hyötyä mm. erilaisten yhteistyömuotojen suunnittelussa ja kehittämisessä. Yhteistyötä tehdään nykyisellään nuorten kohdalla mm. lastensuojelun (jälkihuollon) sekä kuntouttavan työtoiminnan ja tukiasumisen ohjaajien kanssa sekä Raision nuorisopsykiatrian poliklinikan kanssa. Lastensuojelun pyytämiin vanhempien päihdearviointiin on kehitetty oma Raision malli ns. Jällivaaran mallin pohjalta. – Raisiolaiset nuoret voivat käyttää myös A-klinikkasäätiön Turun Nuorisoaseman palveluja. Nuorisoasemalla on meneillään Kosketuspintaprojekti, jossa myös Raisio on mukana. Projektin avulla pyritään löytämään keinoja tavoittaa moniongelmaisia päihdenuoria nykyistä paremmin ja löytää heille soveltuvia hoito- ja kuntoutuskäytäntöjä.

Päihde- ja mielenterveysongelmat kulkevat usein käsi kädessä, joten niiden hoitamiseen tarvitaan monasti hyvin laajaa verkostotyötä. Päihde- ja mielenterveysyksikössä päihdehoito on korjaavaa työtä. Asiakkaiden (ja heidän perheidensä) ongelmat ovat yleensä jo melko vaikeita ja niihin on alkanut kietoutua myös erilaisia sosiaalisia ja taloudellisia ongelmia siinä vaiheessa, kun hoitoon hakeutuminen tapahtuu. Päihdepalveluissa onkin nyt tehty aktiivisia toimia hoitoon tulon aikaistamiseksi: lisätty tiedotusta palveluista, järjestetty yhteistyöpalavereja lähettävien/ohjaavien tahojen kanssa, pidetty päihteiden puheeksi ottoon liittyviä koulutuksia lääkäreille, hoitajille ja sosiaalityöntekijöille sekä aloitettu terveyskeskusvastaanoton yhteydessä jalkautuva palvelu.

Tämän päivän yhteiskunnassa vaikuttavat arvomaailma sekä sen myötä erilaiset sosiaaliset, taloudelliset, työelämän ja koulutuksen rakenteet muuttuneen siten, että päihde- ja muiden riippuvuusongelmien kehittymiselle on maaperä entistä otollisempi. Työelämän paineet ja kiire ovat lisääntyneet, mikä lisää ihmisten psyykkistä kuormittuneisuutta ja altistaa päihteiden käytölle stressin hallitsemiseksi ja laukaisemiseksi. Yh-

teiskunta on muuttunut yksilökeskeiseksi, joten yhteisöllistä tukea vaikeissa elämäntilanteissa on aiempaa harvemmin saatavilla. Lapsiperheiden vanhemmat ovat moninaisten vaatimusten puristuksessa eivätkä jaksa aina riittävästi huomioida lastensa tunteita ja tarpeita eivätkä tukea lapsia tunteiden käsittelykyvyn kehittämisessä. Nuoret saattavatkin alkaa käyttää päihteitä tai turvautua pakonomaiseen pelaamiseen ainoana keinonaan säädellä pahanolon tunteitaan. Lisäksi yhteiskunnasta on tullut aiempaa sallivampi ja myönteisempi päihteiden käytön suhteen.

Mielenterveyspalvelut

Päihde- ja mielenterveysyksikössä on mielenterveyspalveluja tarjolla mielenterveystiimin ja kotiiniin toimesta aikuisille (18 vuotta täyttäneille) raisiolaisille ja ruskolaisille. Mielenterveystiimin palvelut on tarkoitettu lievistä ja keskivaikeista mielenterveysongelmista kärsiville sekä vaikeissa elämäntilannekriiseissä oleville. Tiimissä toteutetaan pääasiassa lyhytpsykoterapeuttisia yksilöhoitoja, mutta jonkin verran on mahdollisuuksia myös parityöskentelyyn. Lisäksi kahdesti vuodessa on masennuskouluryhmä ja tarpeen mukaan järjestetään myös muita ryhmämuotoisia interventioita (esim. tunneryhmä, jaksamisen tukiryhmä). Mielenterveystiimin palveluihin hakeudutaan lääkäriltä (esim. terveyskeskuslääkäriltä) saadulla läheteellä. Koska tiimiin on jonoa, tukee lääkäri ja tarvittaessa myös terveyskeskuksen psykiatrinen sairaanhoitaja asiakasta odotusaikana. Jonon ohi pääsevät 18 – 20 -vuotiaat sekä raskaana olevat ja alle 3-vuotiaiden vanhemmat.

Kotitiimiin voi asiakas hakeutua itse tai sinne voi asiakkaan ohjata joku terveydenhuollon edustaja tai muu viranomaistoimija. Kotitiimin palvelut on tarkoitettu vakavista, pitkäkestoisista, merkittävästi päivittäistä toimintakykyä heikentävistä mielenterveysongelmista kärsiville. Keskeisenä tavoitteena on elämänhallinnan ylläpitäminen ja vahvistaminen. Kotitiimin työntekijä voi tavata asiakasta tämän kotona, käydä yhdessä hänen kanssaan hoitamassa erilaisia asioita tai asiakas voi tulla vastaanotolle tiimin toimistolle. Kahdenkeskisten asiakastapaamisten lisäksi tehdään runsaasti myös perhe- ja verkostotyötä.

Mielenterveystiimin palveluja v. 2013 käyttäneistä kuului ikäryhmään 18 – 49 -vuotiaat 67 % Kaikista tämänikäisistä raisiolaisista käytti tiimin palveluja 2,1 %. Kotitiimin palvelujen käyttäjistä enemmistö on yli 50-vuotiaita. Ikäryhmään 18 – 49 -vuotiaat kuului kotitiimin palvelujen käyttäjis-

tä vain 17 %. Kaikista tämänikäisistä raisiolaisista kotitiimin palveluja käytti 0,2 %. – Enemmistö mielenterveyspalveluita käyttävistä 18 – 49 -vuotiaista asiakkaista on perheellisiä (tarkkoja tilastotietoja ei ole). Vaikka mielenterveyspalveluissa työskennellään aikuisten kanssa, kohdistuu työ välillisesti myös perheellisten asiakkaiden lapsiin, jolloin se voidaan nähdä ennaltaehkäisevänä toimintana suhteessa lapsiin. Lapset otetaan yleensä aina myös aktiivisesti puheeksi jo ensimmäisten selvittelykäyntien yhteydessä. Tarvittaessa ohjataan ja motivoitetaan vanhempia hankkimaan lapsilleen apua. Tärkeää on muistaa, että mitä nopeampia ja vaikuttavampia ongelmia korjaavia interventioita perheiden vanhemmille kyetään tarjoamaan, sitä parempia ja todennäköisempiä ovat mahdollisuudet ehkäistä mielenterveysongelmien siirtyminen sukupolvelta toiselle. Kun perheen aikuisten voimavarat lisääntyvät, he jaksavat huolehtia ja kantaa vastuuta lapsistaan ja toimia kaikin puolin riittävän hyvinä vanhempina.

Päihdepalveluita käsittelevässä kappaleessa mainitut yhteiskuntamme rakenteelliset ja arvoja koskevat muutokset ovat senkaltaisia, että ne eivät vaikuta vähentävän henkistä pahoinvointia, vaan pikemminkin ehkä lisäävän nuorten ja aikuisten niin lieviä ja keskivaikeita mielenterveysongelmia kuin päihde- ja muita riippuvuusongelmiakin. Mielenterveyttä ja yleistä hyvinvointia edistävään sekä päihde- ja mielenterveysongelmia ehkäisevään työhön tarvittaisiin nykyistä enemmän ja uudenlaista panostusta, jotta ongelmien kehityskulkuja saataisiin katkaistua. Näitä toimia tulisi toteuttaa ihmisten luonnollisissa elinympäristöissä, mm. koulutus- ja työelämään sekä erilaisiin harrastus- ja yhdistystoimintoihin saumattomasti liitettynä, jolloin niillä voitaisiin saavuttaa mahdollisimman suuri osa väestöstä.

Lastensuojelu

Lastensuojelu tulee laajasti käsittää lasten suojeluksi, joka koskee kaikkia viranomaisia ja kansalaisia eikä ole siten pelkästään sosiaaliviranomaisten asia. Lasten kehityksen edistämiseksi tarvitaan laajoja yhteiskunnallisia toimia. Lasten suojelu perustuu lapsen kansainvälisesti tunnustettuihin oikeuksiin, joita ovat muun muassa etusija erityiseen suojeluun, oikeus turvalliseen ja virikkeitä antavaan kasvuympäristöön sekä tasapainoiseen ja monipuoliseen kehitykseen.

Lapsella on oikeus hyvinvointiin ja hyvään elämään. Vastuu lapsen hyvinvoinnista ja kehityksestä on ensisijaisesti lapsen vanhemmilla ja muilla huoltajilla. Viimesijainen vastuu lapsesta on kunnan lastensuojelun viranomaisella.

Lastensuojelun tarkoituksena on turvata lapsen oikeuksien toteutuminen:

1. edistämällä lasten hyvinvointia
2. kehittämällä palveluja kasvatuksen tukemiseksi
3. toteuttamalla lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua

Lastensuojelu edellyttää palvelujärjestelmän kehittämistä lasten ja lapsiperheiden perus- ja erityispalvelujen eri sektoreilla sekä sektorirajat ylittäviä yhteistyömuotoja.

Lastensuojelun palvelut ryhmitellään ehkäisevään lastensuojeluun ja lapsi- ja perhekohtaiseen lastensuojeluun. Ehkäisevään lastensuojelun keinoin edistetään ja turvataan lapsen kehitystä, hyvinvointia ja tuetaan vanhemmuutta. Ehkäisevää lastensuojelua on äitiys- ja lastenneuvolassa, muussa terveydenhuollossa, päivähoidossa, koulussa ja nuorisotyössä annettava erityinen tuki. Lapsi ja perhe eivät ole tällöin lastensuojelun asiakkaina. Kun koti ja ennaltaehkäisevä lastensuojelu peruspalveluissa ei riitä takaamaan lapsen hyvää elämää, tarvitaan lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua.

Raisio ja Rusko ovat vuoden 2009 alusta lukien muodostaneet yhteistoiminta-alueen, jonka mukaan Raisio vastaa myös Ruskon sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisestä. Niinpä Raisiossa ja Ruskolla toteutetaan mahdollisuuksien mukaan hyvin samanlaista lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua.

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun työntekijäresurssit lastensuojeluyksikössä Raisiossa ja Ruskolla ovat seuraavat: yksi johtava sosiaalityöntekijä, yksi vastaava sosiaalityöntekijä, 8 sosiaalityöntekijää, 5 lastensuojelun perhetyöntekijää, kaksi avohuollon ohjaajaa ja palvelusih-teeri.

Lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun muotoja ovat:

- lastensuojelutarpeen selvitys
- avohuollon tukitoimet
- lapsen kiireellinen sijoitus

- huostaanotto
- sijaishuolto
- jälkihuolto

Lastensuojelutarpeen arviointi aloitetaan lastensuojeluilmoituksen tai asiakkaan oman pyynnön perusteella. Lastensuojelun asiakkuus alkaa, kun aloitetaan lastensuojelutarpeen selvitys tai ryhdytään kiireellisiin lastensuojelutoimenpiteisiin. Selvityksen päätyttyä asiakkuus jatkuu tai päättyy riippuen selvityksen aikana todetusta tarpeesta. Selvitysvaiheen työskentely voi käynnistyä myös pyynnöllä lastensuojelutarpeen arvioimiseksi, jonka ilmoitusvelvollinen viranomaisen tekee yhteistyössä perheen kanssa.

Raision ja Ruskon lastensuojelutyö on organisoitu kolmen työryhmän tehtäväksi: päivystys- ja arviointityöryhmä, lapsiperheiden sosiaalityön ja nuorten sosiaalityön työryhmä. Lapsiperheiden sosiaalityön työryhmä vastaa alle 15-vuotiaiden kanssa tehtävästä sosiaalityöstä ja nuorten työryhmä yli 15-vuotiaiden lasten ja nuorten kanssa tehtävästä sosiaalityöstä. Lastensuojelutarpeen selvityksen tekevät työparityöskentelynä pääsääntöisesti arviointi- ja päivystysyksikön sosiaalityöntekijät. Lastensuojelutarpeen selvitys tulee tehdä kolmen kuukauden kuluessa lastensuojeluasian vireille tulosta. Jos lastensuojelutarve on olemassa, siirtyy asiakkuus iänmukaisesti joko lapsiperheiden sosiaalityön työryhmään tai nuorten sosiaalityön työryhmään.

Lastensuojelun tarpeessa oleville asiakkaille laaditaan yhteistyössä vanhempien ja lasten kanssa asiakassuunnitelma, jossa määritetään asiakkaan palvelutarve ja sitä kautta mahdolliset avohuollon tukitoimenpiteet.

Avohuollon tukitoimenpiteet ovat osa suunnitelmallista avohuollon työskentelyä. Niiden tarkoituksena on tukea ja vahvistaa vanhempien kasvatuskykyä ja -mahdollisuuksia. Raisiossa ja Ruskolla osan palveluista sosiaalityöntekijä tarjoaa itse, osan hankkii muilta perhepalvelutoimijoilta, kuten perhetyöntekijöiltä tai perheneuvolasta, osan hankkii ostopalveluna.

Avohuollon tukitoimet:

Sosiaalityöntekijän tuki

Lapsen ja perheen ongelmatilanteen selvittämisessä (keskustelu, ohjaus, neuvonta, asiakkaan ohjaaminen yhteiskunnan muiden palvelujen piiriin, yhteistyö ja verkostoituminen esimerkiksi lapsen koulun tai päivähoitopaikan kanssa)

Lasten päivähoito

Kun lapsi on avohuollon tukitoimena päivähoitossa, laaditaan päivähoidon ja lastensuojeluyksikön yhteistyönä perheen kanssa suunnitelma päivähoitolle asetettavista lastensuojelun kannalta olennaisista tavoitteista. Suunnitelman laatimisen tarkoituksena on, että kaikki toimijat ovat tietoisia päivähoitolle asetetuista tavoitteista ja pystyvät toimimaan sen mukaisesti

Lastensuojelun perhetyö

Raisiossa toteuttaa viisi lastensuojelun perhetyöntekijää

Tukihenkilö tai -perhe :

Tukihenkilöitä hankitaan tällä hetkellä mm. Pelastakaa lapset ry:n ja Mannerheimin lastensuojeluliiton kautta. Erityistä tukea vaativissa tilanteissa voidaan myös harkinnan mukaan käyttää ammatillista tukihenkilöpalvelua ostamalla palvelu ulkopuoliselta palveluntuottajalta. Tukiperheet hankitaan pääsääntöisesti Varsinais-Suomen sijaishuoltoyksikön kautta, mutta myös Pelastakaa Lapset ry tarjoaa tukiperheitä.

Asumiseen ja jokapäiväiseen toimeentuloon liittyvät ongelmat

Pyritään ratkaisemaan yhteistyössä aikuis-sosiaalityöyksikön kanssa.

Avohuollon ohjaajan palvelut

Raisiossa on tällä hetkellä kaksi avohuollon ohjaaja, joista toinen ohjaaja keskittyy avohuollon työskentelyn lisäksi jälkihuollettaviin nuoriin.

Lapsen hoitopalvelut ja terapia

Raisio avustaa vuosittain Mannerheimin lastensuojeluliittoa, joka tarjoaa perheille lasten hoitopalvelua

Koko perheen sijoitus perhe- tai laitoshoitoon

Palvelua hankitaan Varsinais-Suomen lastensuojelukuntayhtymältä, jolla on perhetukikeskukset Raisiossa, Kaarinassa ja Halikossa. Koko perhe voidaan myös sijoittaa päihdehoitoa tarjoavaan laitokseen tai yksikköön.

Lapsen avohuollon sijoitus

Kodin ulkopuolinen sijoituspaikka valitaan lapsen tarpeista ja tilanteesta käsin.

Vertaisryhmätoiminta

Vertti-ryhmä mielenterveysongelmista kärsivien vanhempien lapsille lastensuojelun mm. perhetyöntekijöiden ja perheneuvolan psykologin voimin

Ihmeelliset vuodet -vanhempainryhmä tarjoaa käytännöllisiä taitoja vanhemmuuteen ja tukea omaan jaksamiseen. Ihmeelliset vuodet – ohjelma on tehokas keino vähentää lasten uhmakkuutta ja käyttäytymispulmia sekä lisätä lasten sosiaalista toimintakykyä kotona, päiväkodissa, koulussa ja kaverisuhteissa. Ihmeelliset vuodet – ohjelma perustuu tieteelliseen tutkimukseen ja sen on todettu edistävän merkittävästi lasten ja vanhempien hyvinvointia. Vanhempainryhmiä järjestetään sekä alle kouluikäisten lasten vanhemmille että alakouluikäisten lasten vanhemmille.

Loma – ja virkistystoiminta

Lapsen taloudellinen ja muu tukeminen

Esim. koulunkäynnissä, ammatin ja asunnon hankinnassa, työhön sijoittumisessa, harrastuksissa, läheisten ihmissuhteiden ylläpitämisessä sekä muiden henkilökohtaisten tarpeiden tyydyttämisessä

Nuorten rikoksenteekijöiden kanssa tehtävä sosiaalityö

Sosiaalityö nuorten rikoksenteekijöiden kanssa toteutetaan poliisilaitoksen sosiaalityöntekijän toimesta. Työssä korostuu nuorisoriikollisuuden ennaltaehkäisevä toiminta (laillisuuskasvatus, vanhempainillat, yksin tai poliisin kanssa koulujen päihde- ja huumevalistus, erityisesti alle 15 v. puhuttelut. Esitutkinta, henkilötutkinta ja oikeusedustus (läsnä alle 18-vuotiaan lapsen tai nuoren tekemän rikoksen poliisikuulustelussa sekä oikeuskäsittelyssä), poliisipartion kenttätyöhön osallistuminen tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan, rikoksen uhriksi joutuneiden lasten ja heidän huoltajiensa auttaminen esitutkintavaiheessa sekä yhteistyö kihlakunnan kuntien sosiaalityöntekijöiden kanssa ovat tärkeä osa poliisilaitoksen sosiaalityötä. Sosiaalityötä tehdään Naantalissa, Mynämäen, Ruskon, Maskun, Nousiainen ja Raision alueella. Erityishuomio on alle 15-vuotiaissa rikoksenteekijöissä. Sosiaalityöntekijä toimii Raision poliisilaitoksella pääsääntöisesti virka-aikana, joitakin poikkeusjärjestelyjä lukuun ottamatta.

Muut käytettävissä olevat palvelut

Raisiolaisille ja ruskolaisille lapsille ja nuorille on käytettävissä myös SPR:n nuorten turvatalon, Turun selviämisaseman ja Turun nuorisoaseman sekä Raision päihde- ja mielenterveysyksikön palvelut.

Turun seudun sosiaalipäivystys vastaa virkajan ulkopuoliseen sosiaalipäivystystarpeeseen.

Yhteyden sosiaalipäivystykseen saa hätäkeskuksen kautta.

Aikuissosiaalityö

Kunnalla on lakisääteinen velvollisuus tarjota kaikille asukkaalleen tarpeen mukaan sosiaalityön palveluja. Raisiossa aikuissosiaalityö ja lastensuojelutyö ovat eriytetty eri yksiköihin. Sosiaalihuollon ammatillinen henkilöstö tarjoaa kuntalaisille henkilö- ja perhekohtaista neuvontaa ja ohjausta sekä sosiaalisten ongelmien selvittelyä ja muita tukitoimenpiteitä, joilla ylläpidetään ja edistetään turvallisuutta, elämänhallintaa ja ihmisarvoista elämää sekä ehkäistään syrjäytymistä.

Keskeinen taloudellinen tukimuoto on toimeentulotuki, joka lakisääteisenä turvaa oikeuden välttämättömään toimeentuloon. Sosiaalityöhön sisältyy myös ennaltaehkäisevä työ. Lakisääteisen ehkäisevän toimeentulotuen tarkoituksena on edistää henkilön ja perheen sosiaalista turvallisuutta ja omatoimista suoriutumista sekä ehkäistä syrjäytymistä ja pitkäaikaista riippuvuutta toimeentulotuesta. Sosiaalityöhön sisältyy myös lakisääteisenä velvoitteena yksilöiden syrjäytymistä ehkäisevä ja aktivoiva kuntouttava työtoiminta. Laki on velvoittava alle 25-vuotiaiden kohdalla.

Jokaisella kunnan asukkaalla on oikeus saada sosiaalityön palveluja, mikäli elämäntilanne sitä vaatii. Toimeentulotukeen, viimesijaisena taloudellisenä tukena on oikeus, mikäli ei kykene omista tuloistaan tai varoistaan elättämään itseään ja perhettään. Aikuissosiaalityön yksikössä kohderyhmänä ovat aikuiset (yli 18-vuotiaat) ja heidän perheensä.

Lounais-Suomen Mielenterveysseuran kanssa Raisiolla on sopimus kriisipalveluista, joihin raisiolaiset voivat hakeutua ilman lähetettä mm. parisuhde-, itsenäistymis- ja opiskeluvaikeuksien vuoksi. Palveluihin on lyhyt jonotusaika ja hoitajaksot ovat 5-10 kerran pituisia tukikeskusteluja.

Aikuiskaste 2 – hanke on käynnissä vuoden 2015 syksyyn saakka ja siinä Raisio on Varsinais-Suomen pienten ja keskisuurten kuntien yhteishankkeen hallinnoija. Hankkeen tehtävänä on tiivistää yhteistyötä sosiaalityön, terveydenhuollon ja päihde- ja mielenterveyspalveluiden välillä erityisesti nuorten ja nuorten aikuisten kohdalla. Hankkeessa kehitetään myös uusia työmuotoja yhteistyössä asiakkaiden kanssa.

Kuntalaisten osallisuus on keskeinen tekijä palveluja suunniteltaessa.

Maahanmuuttajien kotouttaminen, kotoutumistuen myöntäminen ja sosiaalityö hoidetaan Raisiossa aikuissosiaalityön yksikössä. Maahanmuuttajien kotouttamisesta vastaa aikuissosiaalityö, jossa tehdään yhteistyötä mm. työväenopiston ja vapaa-aika-, ja kulttuuripalveluiden kanssa. Kotona oleville aikuisille, erityisesti kotiäideille ja -isille, järjestetään perhekeskuksen tiloissa suomenkielen opetusta ja kulttuuriin perehdytystä, opastetaan suomalaiseen käsityöperinteeseen ja edistetään sosiaalisten verkostojen muodostumista ryhmäläisten välillä. Ryhmiin voi ottaa lapset mukaan. Kielen ja kulttuurin opetuksen aikana lapsille on järjestetty lastenhoito samoissa tiloissa.

Maahanmuuttajat tarvitsevat ohjausta lasten päivähoitopaikkojen hakuun, asuntohakemusten täyttöön ja muihin tavallisiin arjen asioihin, joissa kielitaidottomuus ja muuttajan tietämättömyys vieraasta yhteiskuntajärjestelmästä aiheuttaa vaikeuksia.

Perusopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa maahanmuuttajaoppilaita tuetaan ”monikulttuurinen koulu”-hankkeen kautta. Raisio on tällä hetkellä mukana Moku- ja Virta-hankkeissa, jotka tukevat monin eri tavoin monikulttuurisia lapsia heidän arjessaan ja opinnoissaan. Työikäisten työnhakijoiden kotouttamissuunnitelmat tehdään työvoimatoimistossa, josta heidät myös ohjataan kieli, kotoutumis- ja ammatillisiin koulutuksiin.

Tällä hetkellä Raisiossa on noin 1400 vieraskielistä asukasta. Vieraskielisten määrä on Turun jälkeen suurin Raisiossa.

Hanketyö lasten ja nuorten parissa

Raisiossa on käynnissä neljä lasten ja nuorten ennaltaehkäisevien palvelujen ja yhteistyön kehittämiseen liittyvää hanketta.

Yhdessä oikeaan aikaan III 2014 - 2015

Yhdessä oikeaan aikaan III on Raision kaupungin ja Turun ammattikorkeakoulu Oy:n yhteinen hanke. Hanke on jatkoa Yhdessä oikeaan aikaan II- hankkeelle, jossa kehiteltiin Raisioon perhekuraattoritoimintaa. Perhekuraattori toimii päivähoidon ja alakouluikäisten palvelujen piirissä tarjoten sekä vanhemmille että ammattilaisille

matalan kynnyksen apua. Perhekuraattoria voi pyytää työpariksi miettimään, miten perhe saisi parhaiten apua ja tukea eri tilanteissa. Perhekuraattori koordinoi myös Lasta kannatteleva liittoa- verkostoja, sekä vastaa yhdessä perhepalvelujen johtajan kanssa lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmatyön etenemisestä. Perhekuraattori vastaa sähköisen hyvinvointikertomuksen kokoamisesta ja ylläpitämisestä. Myös Lapset puheeksi -menetelmän levittäminen ja juurruttaminen Raision peruspalveluihin kuuluu hankkeen tavoitteisiin.

Hankkeen kolmannessa vaiheessa keskeinen lisäys palveluihin on Perhevalmentajaklinikka. Klinikalla viimeisen vaiheen sosionomi- ja lähihoitajaopiskelijat toimivat perhekuraattorin ohjauksessa antaen työpanostaan sekä asiakas- että kehittämistyöhön. Yhteistyökumppanit voivat tilata opiskelijoita esimerkiksi avuksi luokan ryhmäytämiseen tai lapsen koulunkäyntiin, antamaan vaikkapa läksyvalmennusta tai auttaa kouluun pääsemisessä silloin kun poissaoloista on huolta. Yhteistyö Turun yliopiston sosiaaliteiden laitoksen kanssa käynnistyy konkreettisesti vuoden 2014 alussa, jolloin kaksi sosiaalityöntekijäopiskelijaa aloittaa harjoittelun perhevalmentajaklinikalla.

Hyvinvoiva lapsi ja nuori- hanke 2013 - 2015

Hanke toimii Raisiossa työnimellä Ohukainen. Ohukaisen keskeinen tavoite on kehittää monimuotoisia, ketteriä ja jalkautuvia palveluja, jotka entistä varhemmin tarjottuna lisäävät perheiden omia voimavaroja ja vähentävät tarvetta korjaviin palveluihin, kuten psykiatriaan ja lastensuojeluun. Ohukaisessa toimii kaksi perhevalmentajaa sekä psykiatrinen sairaanhoitaja. Myös erityisnuorityöntekijän palvelut kuuluvat Ohukaisen tarjontaan. Ohukainen toimii kiinteästi osana niitä palveluja, joiden piirissä lapset ja nuoret muutenkin elävät: neuvolaa, päivähoitoa, koulua ja nuorisotoimea. Hyvinvoiva lapsi ja nuori -hanke on osa Kaste II-ohjelmaa. Hanke on viiden kunnan yhteinen, siinä toimivat Raision lisäksi Turku, Kaarina, Parainen ja Kemiönsaaret.

Hankkeen yhteisinä tavoitteina ovat jalkautuvan, monimuotoisen ja asiakasta osallistavan työtyö- van kehittäminen osaksi perheiden palveluja, verkostoivan perhekeskuksen luominen sekä monialaisen johtamismallin kehittäminen. Hankkeen etenemisestä vastaavat kuntien yhteinen projektipäällikkö sekä kussakin kunnassa oma hankevastaava. Raisiossa hankevastaavan teh-

tävät on nidottu osaksi toisen perhevalmentajan tehtävää.

Aikuiskaste-hanke 2013 – 2015 Palvelumuotoilulla parempia palveluita riskiryhmille.

Turun hyvinvointitoimiala hallinnoi Länsi-Suomen Kastehanketta 2013 - 2015, josta Raision koordinoima osio on osahanke. Raision koordinoimassa hankkeessa on mukana 20 Varsinais-Suomen kuntaa (Mynämäki, Nousiainen, Masku, Lieto, Tarvasjoki, Marttila, Koski, Uusikaupunki, Laitila, Vehmaa, Kustavi, Taivassalo, Pyhäranta, Naantali, Raisio, Paimio, Pöytyä, Sauvo, Somero). Raision koordinoimaan osioon palkattiin 1.11.2013 projektikoordinaattori.

Yhteistyökumppaneina toimii Varsinais-Suomen sairaanhoitopiiri, Turun ammattikorkeakoulu, tiedekorkeakoulut, A-klinikkasäätiö, päihde- ja mielenterveysalan järjestöt, potilasjärjestöt, seurakunnat ja Kela. Kehittämistarve lähtee havainnosta, että sosiaali- ja terveydenhuollossa tehdään vain vähän yhteistyötä aikuisten palveluissa, vaikka useissa kunnissa sosiaali- ja terveydenhuolto on hallinnollisesti yhdistetty. Vaikka kyseessä on aikuisten palvelut niin niiden laatu vaikuttaa suoraan myös lasten hyvinvointiin koska asiakkaina on myös lapsiperheitä sekä tulevia vanhempia.

Kehittämistarve lähtee ajatuksesta että tarvitaan uuden tyyppisiä palvelukonsepteja, joita kehitetään yhdessä palvelujen käyttäjien ja tuottajien kanssa. Kohderyhmänä ovat Raisiossa kuten muissakin kunnissa päihde- ja mielenterveyspalvelujen suurkäyttäjät, erityisesti nuoret ja aikuiset työelämän ja opiskelun ulkopuolella olevat työkäiset. Tarkoitus on luoda asiakaslähtöisiä palveluja, aikuissosiaalityön, päihdetyön ja mielenterveystyön palveluja käyttäville palvelumuotoilun ja johtamisen keinoin. Kehitetään sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisen asiakastyön käytäntöjä ja palveluprosesseja asiakaslähtöisesti sekä kehitetään monialaista johtamista.

Tavoitteena on että sosiaali- ja terveyspalvelut kohdistuvat paremmin niitä tarvitseville. Hoidon ja palvelujen oikea-aikaisuus paranee ja ennaltaehkäisy tehostuu, syrjäytyminen vähenee, riskiryhmien osallisuus lisääntyy ja sitä myötä asiakkaiden kokema hyöty käyttämistään palveluista paranee. Tavoitteena on myös että palveluiden kustannustehokkuus ja -vaikuttavuus lisääntyvät ja että henkilöstön osaaminen kasvaa.

Konkreettinen kehittämistyö tehdään aluksi 8 erillisessä moniammattillisessa kehittämistiimisissä (Raisio-Rusko alueella oma tiimi). Tiimit koontuivat ensimmäisen kerran projektikoordinaattorin johdolla Joulukuussa 2013. Tiimit koontuvat kerran kuukaudessa. Tällä hetkellä tiimeissä tutkitaan ja kehitetään asiakas/palveluprosesseja. Kun kehitetyt asiakas/palveluprosessit on saatu valmiiksi ja dokumentoitua uusia käytäntöjä testataan eri kunnissa. Syksyllä 2014 järjestetään Palvelumuotoilun verstayöskentelyä joka antaa kehittämistyöhön uusia välineitä ja näkökulmia.

1.5.2014 lähtien hankkeeseen saatiin projektityöntekijän lisätyöpanos joka on tähän asti ollut 20 % kokonaistyöajasta, 1.5 lähtien työpanos hankkeelle on 60 % kokonaistyöajasta. Projektityöntekijän vastuu-alueena hankkeessa on palvelumuotoilu koulutuksiin/verstaisiin liittyvät asiat sekä muut asiat jotka liittyvät asiakaslähtöisyyteen kuten tutkimus, asiakashaastattelut.

Linkki

Varsinais-Suomen lastensuojelujärjestöt ry toimii Raisiossa hankekumppanina Linkki-hankkeessa. Linkki-hanke tarjoaa palveluja 12 - 18-vuotiaille nuorille ja heidän perheilleen. Linkki-hanke saa rahoitusta Raha-automaattiyhdistyksestä vuosina 2011 - 2015. Esimerkkinä hankeyhteistyöstä on syntynyt Murkkufoorumi-vanhempainryhmä murrosikäisten lasten vanhemmille, jonka toteuttavat yhdessä Linkin projektityöntekijä sekä Ohukaisen psykiatrinen sairaanhoitaja.

RAISION SEURAKUNTA

Lapsi- ja perhetyö

Kirkon varhaiskasvatus (lapsi- ja perhetyö) tukee kodin kristillistä kasvatusta ja lapsen turvallista kokonaiskehitystä.

Lasten päiväkerhot

Päiväkerho on lapsen kasvupaikka, jossa toimitaan kumppanuudessa hänen perheensä kanssa.

Kerhossa painottuvat lapsesta välittäminen, lapsuuden ilon kokemukset ja lapsen hengellisen herkkyyden vaaliminen.

Päiväkerholaiset ovat iältään 3-6-vuotiaita. Päiväkerholaiset kokoontuvat arkisin kaksi kertaa viikossa leikkimään, hiljentymään ja toimimaan. Kolmevuotiaille on oma päiväkerhoryhmä Hiput, joka kokoontuu kerran viikossa. Kerhoarkeen

kuuluu monenlainen toiminta, jonka sisältöä luovat aikuiset yhdessä lasten kanssa. Päiväkerhoja on kaikissa seurakunnan toimipisteissä.

Perhekerhot

Perhekerho on monimuotoinen lasten ja heidän läheistensä kohtauspaikka. Vanhempi tai isovanhempi voi osallistua kerhoon yhdessä lapsen/lasten kanssa. Perhekerho on lapsiperheille matalan kynnyksen seurakunta ja vertaisryhmä, joka tarjoaa vaihtelua arkisen aherruksen keskellä. Perhekerhoja on Vaisaaren, Tikanmaan ja Kokinvuoren seurakuntakodeissa.

Perhekerho sisältää yhteisen kirkkohetken, erilaista tekemistä tai teemojen käsittelyä sekä yhdessä olemista samassa elämäntilanteessa olevien kanssa. Ryhmät voivat olla sisällöltään eri tavoin painottuneita esim. ensi kertaa vanhemmaksi- tai vauvaryhmiä:

Kullannuput

Kullannuput on vanhemmuuttaan aloittelevien perheiden vertaisryhmä yhteistyössä neuvolan kanssa. Kullannupujen teemoina on mm. imeytys, varhainen vuorovaikutus, vanhemmuus, vauvahieronta, vauvaviittomat, sekä musiikki ja kuvataide. Kullannuput kokoontuvat Tikanmaan seurakuntakodissa ja Pappilan perhetalossa.

Piltit

Piltit on suunnattu taaperoille (1-3v.), jotka ovat lähteneet ryömimään ja konttaamaan. Luvassa on rentoa yhdessäoloa puuhastelun, musiikin, kahvitelun ja jutustelun merkeissä. Piltit kokoontuvat Tikanmaan seurakuntakodissa ja Pappilan perhetalossa.

Perhekahvila

Perhekahvila on kohtaamispaikka lapsiperheille. Perhekahvilassa voi vaihtaa ajatuksia muiden kanssa kahvi- tai teekupin ääreen. Perhekahvila kokoontuu Pappilan perhetalon tiloissa. Kahvilassa noudatetaan normaalia kahvila käytäntöä eli voit tulla ja viipyä sen aikaa kuin sinulle sopii.

Pappilan perhetalo

Pappilan perhetalo on kaikille lapsiperheille avoin kohtaamispaikka. Perhetalo toimii kolmena aamupäivänä viikossa keskustan seurakuntakodissa. Ohjelmassa on vaihtelevasti käden- taitoja, laululeikkejä, hiljentymistä, puuhaa pihalla sekä päivittäin perhekahvila.

Perheretket, leirit ja tapahtumat

Seurakunta järjestää vuosittain kaksi viikonlopun mittaista perheleiriä Viherlahden leirikeskukseksa Naantalin Merimaskussa sekä luontopolkuleirin. Koko perheen retkiä järjestetään kaksi. Retkikohteet vaihtuvat vuosittain. Puuhamaa, Särkänniemi, Korkeasaari, Linnanmäki. Kymmenen vuotta vanhat lapset voivat lähteä retkelle ilman huoltajaa. Vuoden aikana järjestetään useita perhetapahtumia kuten perheiden lauantai, lastenkaisrieha ja perheseikkailuja.

Perhe- ja parisuhde

Raision seurakunta pyrkii tukemaan eri elämäntilanteissa olevia aviopareja järjestämällä erilaisia parisuhdekursseja ja tarjoamalla henkilökohtaista neuvontaa. Raision seurakunnan perheneuvoja toimii Perheasiain neuvottelukeskuksesta Turussa.

Muskarit

Muskareissa musiikin maailmaan tutustutaan leikkien, laulaen, soittaen, liikkuen ja kuunnellen. Muskarit antavat myös uusia virikkeitä vanhemman ja lapsen keskinäiselle vuorovaikutukselle sekä tukevat kristillistä varhaiskasvatustyötä. Muskareihin ovat tervetulleita vauvat, taaperot ja tenavat yhdessä aikuisen kanssa. Muskareihin on erillinen ilmoittautuminen.

Pyhäkoulu

Pyhäkoulu on lasten oma hartaushetki, jossa lapsi ja myös hänen saattajansa voivat hiljentyä, rukoilla, laulaa, kuulla Jumalasta ja iloita yhdessäolosta. Pyhäkoulut kokoontuvat sunnuntaisin klo 12 – 13. Ohjelmaan kuuluu leikki, askartelu, retket ja tarjoilua. Pyhäkouluun ovat tervetulleita kaikenikäiset lapset. Alle nelivuotiaat voivat tulla isomman sisaruksen tai aikuisen kanssa. Pyhäkoulut kokoontuvat viikoittain sunnuntaisin eri puolella Raisiota.

Pikkukirkko

Seurakunnan lastenohjaajat käyvät kerran kuukaudessa pitämässä päiväkodeissa ja ryhmikissä hartaushetkiä, joita kutsutaan pikkukirkkoiksi. Pikkukirkossa lauletaan lastenvirsiä, rukoillaan ja kuullaan Raamatun kertomuksia. Ohjelmassa on panostettu lapsilähtöisyyteen ja visuaalisuuteen. Pikkukirkko kestää noin 20-30 min.

Perhekirkot ja puuhamessut

Raision seurakunnassa järjestetään noin kerran kuussa perheille ja lapsille suunnattuja jumalanpalveluksia. Perhekirkkoja vietetään kirkossa ja puuhamessuja seurakuntatalossa. Perhekirkot ja puuhamessut ovat tarkoitettuja koko perheelle

aina vauvasta vaariin, myös kummit ovat terve-
tulleita.

Nuorisotyö

Varhaisnuorisotyö

Varhaisnuorisotyö tarjoaa 7-14 -vuotiaille tytöille ja pojille ikävaiheen mukaista monipuolista toimintaa seurakunnissa: erilaisia kerhoja, leirejä ja retkiä sekä yksittäisiä tapahtumia kuten teemapäiviä tai kymppisynttäreitä.

Seurakunnan varhaisnuorisotyössä tuetaan tyttöjen ja poikien kokonaisvaltaista kasvua, kotien kristillistä kasvatusta ja otetaan huomioon erikäisten lasten elämän kysymykset ja hengelliset tarpeet. Seurakunnan varhaisnuorisotyö pohjautuu kristilliseen ihmiskäsitykseen, johon kuuluu suhde itseen, suhde Jumalaan, suhde lähimmäiseen ja suhde muuhun luomakuntaan.

7 – 14-vuotiaiden kerhotoiminta

Raision seurakunnassa on monenlaisia harrastekerhoja tytöille sekä pojille eri puolilla Raisiota. Kerhoissa on tekemisen riemua ja iloa. Kerhoissa opitaan myös monia taitoja: askartelemaan, piirtämään, pelaamaan, esiintymään, kokomaan pienoismalleja sekä ohjaamaan lennokkeja ja radio-ohjattavia autoja. Kerhoissa opitaan myös yhdessäolemisen taitoja. Kerhon ohjelmaan kuuluu erilaisen tekemisen lisäksi hiljentyminen ja kerhorukous. Kerhoja ohjaavat vapaaehtoiset aikuiset tai koulutetut kerhonohtajat.

Leiri- ja retkitoiminta

Tytöille ja pojille järjestetään vuosittain kesäleiri, kymppivuotiaiden leiri sekä K-12 –vuotiaiden oma leiri Viherlahden leirikeskuksessa Naantalin Merimaskussa. Lisäksi järjestetään koko perheen retkiä ja leirejä.

Partiotoiminta

Raision seurakunnassa toimii kaksi partiolippukunta. Molemmat lippukunnat kokoontuvat seurakuntatalon pihapiirissä olevassa Wanhassa Pappilassa. Tyttöjen lippukunta on Raision KilliNallit ja poikien lippukunta on Partiolippukunta Jokikylän Pojat ry. Lisätietoja saa toiminnasta lippukuntien omilta nettisivuilta tai lippukunnan johtajilta.

Toimintaa nuorille yli 15 -vuotiaille

Seurakunnassa on monenlaista tekemistä nuorille. Tarjolla on nuorten iltoja, avointen ovien toimintaa, leirejä ja retkiä. Nuorten kokoontumispaikka on keskustan seurakuntatalon Nurkka. Nuorille on myös monenlaista koulutustoi-

mintaa: isos- ja jatkoisoskoulutusta, nuorten ihmishuuhdekurssi Nuisku, vapaaehtoisten kerhonohtajien ja pyhäkouluopettajien koulutusta sekä uinti- ja pelastuskoulutusta. Kerran kuu-
kaudessa pidetään KirkonMenot, jumalanpalvelus nuorekkaalla otteella Raision kirkossa.

Kuoro- ja bänditoiminta

Seurakunnassa on nuorille oma Gospel-kuoro sekä bänditoimintaa. Kuoro ja bändit harjoittelevat keskustan seurakuntakodilla torstai-iltaisain. Gospel-kuoro ja bändi esiintyvät mm. nuorten KirkonMenoissa, lähetystyön tapahtumissa ja Raisiomessussa. Nuorten kuoron lisäksi lapsille on oma kuoronsa Chorus Juniorum.

Rippikoulu

Rippikoulu käydään yleensä sinä vuonna, jona nuori täyttää 15 – vuotta. Rippikoulun käyminen ei edellytä kirkon jäsenyyttä. Pääosa rippikouluista sisältää viikon mittaisen leirijakson. Viherlahden leirikeskuksessa järjestettävien rippikoulujen leirijakso on ilmainen. Vuosittain järjestetään myös harrasterippikouluja mm. laskettelu-rippikoulu. Rippikoulun voi käydä myös päivärippikouluna kaupungissa.

Kouluyhteistyö

Seurakunta on mukana koulun arjessa ja juhlassa. Kouluyhteistyötä tehdään kaikkien perusopetuksen alakoulujen sekä yläkoulun, lukion ja kauppaopiston kanssa. Yhteistyön muotoina ovat, päivänavaukset, hartaushetket, joulun ja kevätkirjot, virsikinkerit, lähetys- ja kansainvälisyyskasvatus, oppituntivierailut, kirkkoon tutustuminen ja leiripäivät Viherlahden leirikeskuksessa.

LASTENSUOJELUJÄRJESTÖT

Lastensuojelujärjestöt tarjoavat monipuolisia ammatillisia ja vapaaehtoisuuteen perustuvia ennaltaehkäiseviä, terveyttä ja hyvinvointia edistäviä palveluja ja toimintaa lapsille, nuorille ja lapsiperheille. Ehkäisevä työ on lapsen ja nuoren kasvua, kehitystä, itsenäistymistä ja arjenhallintaa sekä vanhemmuutta tukevaa.

Järjestöjen varhaisen tuen ja matalan kynnyksen palvelujen lisäksi on saatavilla myös korjaavia ja kuntouttavia lapsi- ja perhekohtaisia lastensuojelun mukaisia palveluja. Palveluja ja toimintaa on monipuolisesti tarjolla esimerkiksi tukihenkilötoiminnan, vertaistukitoiminnan, perhetyön sekä erilaisen mielenterveyttä ja hyvinvointia tukevan ohjauksen ja neuvonnan sekä kriisityön alueilla.

Järjestötyö tukee lapsen ja nuoren psykososiaalista hyvinvointia, vahvistavat vanhemmuutta ja

tarjoavat mahdollisuuden yhteisöllisyyden vahvistamiseen, osallistumiseen ja vaikuttamiseen.